

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut politologických studií

**Bakalářská práce**

**2013**

**Hana Krausová**

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut politických studií

**Hana Krausová**

**Demokracie a islám:**

**Muslimové ve Francii – dopady imigrační a  
integrační politiky**

*Bakalářská práce*

Praha 2013

Autor práce: **Hana Krausová**

Vedoucí práce: **Mgr. Lucie Gladišová**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

## **Bibliografický záznam**

KRAUSOVÁ, Hana. *Demokracie a islám: Muslimové ve Francii – dopady imigrační a integrační politiky*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut politických studií, 2013. 41 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lucie Gladišová.

## **Abstrakt**

Pro liberálně demokratickou zemi západní Evropy, jako je Francie, je obtížné přijmout přistěhovalce, kteří přinášejí odlišné tradice, kulturu a zejména náboženství, které s sebou nese specifické nároky. Nadto je ve Francii typický silný nacionalismus, patriotismus a hrdost na své vlastní kulturní tradice. I z tohoto důvodu může být komunikace a tolerance vůči výrazně odlišným či nepřizpůsobivým přistěhovalcům obtížná.

Navrhovaná práce se zaměří na muslimy žijící na území Francie. Z historického hlediska se bude věnovat období od konce 2. světové války dodnes, kdy počty přistěhovalců muslimského původu začaly rapidně stoupat.

Francie se s tím snaží vyrovnat po svém, ale dnes obecně platí, že kritéria pro přiznání občanství a všeobecně nároky na přizpůsobení se zvyšují jak v oblasti zákonodárství, tak značnou měrou i v přístupu francouzských občanů k přistěhovalcům.

Pro přesnější pochopení tohoto tématu je nutné vyjasnit rozdíly mezi různými skupinami muslimů z hlediska doby příchodu do Francie, země původu i vyznávaného směru islámu.

Ve své práci popíší různorodost muslimů, kteří ve Francii žijí, dále budu zkoumat dopady imigrační a integrační politiky Francie právě na tyto obyvatele.

## **Abstract**

For liberal-democratic country of Western Europe such as France it is difficult to accept immigrants, who bring different traditions, culture and especially religion, which carries with its specific demands. Above that strong nationalism, patriotism and pride of its own cultural traditions are typical for France. Therefore the communication and tolerance for significantly different and inadaptable citizens may be difficult.

The proposed thesis will focus on Muslims living in France. From a historical perspective it will devote to the period from the end of the World War II up to now, when the numbers of immigrants of Muslim origin have begun to rise rapidly.

France is trying to deal with it on its own, but today, in general, the criteria for granting citizenship and universally the claims for adaptation increase both in the legislation, and also significantly in the approach of French citizens to immigrants.

For a more accurate understanding of the topic it is necessary to clarify the differences between various groups of Muslims in terms of their time of arrival in France, the country of origin and the type of professed Islam.

In my thesis I will describe the diversity among Muslims, who live in France, furthermore I will examine impacts of the immigration and the integration policy exactly on these citizens.

## **Klíčová slova**

muslimové, imigrace, integrace, Francie

## **Keywords**

Muslims, immigration, integration, France

**Rozsah práce:** 86 496 znaků s mezerami

## **Prohlášení**

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 13. 5. 2013

Hana Krausová

**Institut politologických studií**  
**Projekt bakalářské práce**

KARLOVA UNIVERZITA  
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD  
INSTITUT POLITOLOGICKÝCH STUDIÍ

Projekt bakalářské práce  
na téma:

Demokracie a islám:

Muslimové ve Francii – dopady imigrační a integrační  
politiky

Democracy and Islam:

Muslims in France – impacts of immigration and integration  
policy

Hana Krausová  
2. ročník bakalářské prezenční studium  
obor politologie a mezinárodní vztahy  
akademický rok 2011/2012  
vedoucí práce: Mgr. Lucie Gladišová

## **Anotace**

Pro liberálně demokratickou zemi západní Evropy, jako je Francie, je obtížné přijmout přistěhovalce, kteří přinášejí odlišné tradice, kulturu a zejména náboženství, které s sebou nese specifické nároky. Nadto je ve Francii typický silný nacionalismus, patriotismus a hrdost na své vlastní kulturní tradice. I z tohoto důvodu může být komunikace a tolerance vůči výrazně odlišným či nepřizpůsobivým přistěhovalcům obtížná.

Navrhovaná práce se zaměří na muslimy žijící na území Francie. Z historického hlediska se bude věnovat období od konce 2. světové války dodnes, kdy počty přistěhovalců muslimského původu začaly rapidně stoupat.

Francie se s tím snaží vyrovnat po svém, ale dnes obecně platí, že kritéria pro přiznání občanství a všeobecně nároky na přizpůsobení se zvyšují jak v oblasti zákonodárství, tak značnou měrou i v přístupu francouzských občanů k přistěhovalcům.

Pro přesnější pochopení tohoto tématu je nutné vyjasnit rozdíly mezi různými skupinami muslimů z hlediska doby příchodu do Francie, země původu i vyznávaného směru islámu.

Ve své práci popíší různorodost muslimů, kteří ve Francii žijí, dále budu zkoumat dopady imigrační a integrační politiky Francie právě na tyto obyvatele.

## **Annotation:**

For liberal-democratic country of Western Europe such as France it is difficult to accept immigrants, who bring different traditions, culture and especially religion, which carries with its specific demands. Above that strong nationalism, patriotism and pride of its own cultural traditions are typical for France. Therefore the communication and tolerance for significantly different and inadaptable citizens may be difficult.

The proposed thesis will focus on Muslims living in France. From a historical perspective it will devote to the period from the end of the World War II up to now, when the numbers of immigrants of Muslim origin have begun to rise rapidly.

France is trying to deal with it on its own, but today, in general, the criteria for granting citizenship and universally the claims for adaptation increase both in the legislation, and also significantly in the approach of French citizens to immigrants.

For a more accurate understanding of the topic it is necessary to clarify the differences between various groups of Muslims in terms of their time of arrival in France, the country of origin and the type of professed Islam.

In my thesis I will describe the diversity among Muslims, who live in France, furthermore I will examine impacts of the immigration and the integration policy exactly on these citizens.

**Klíčová slova:** muslimové, imigrace, integrace, Francie

**Key words:** Muslims, immigration, integration, France

## **Zdůvodnění:**

Téma muslimských přistěhovalců a snahy evropských zemí vypořádat se s obtížemi, které sebou může nést jejich nevydařená integrace, jsou aktuálním problémem nejen Francie, nicméně právě tato země mě z dlouhodobého hlediska zajímá



a navíc spolu s Německem a Velkou Británií v ní žije nejvíce muslimských přistěhovalců v západní Evropě<sup>1</sup>.

Ve Francii existuje daleko do historie sahající tradice přijímání přistěhovalců, nicméně není tomu dlouho, co Francouzi začali být v tomto směru mnohem opatrnější. Důkazem toho může být i zisk vysokého počtu hlasů pro kandidátku silně nacionální Národní fronty v nedávných prezidentských volbách.

Francie se stále drží asimilačního přístupu k imigrantům, avšak pro jeho pochopení je vhodné si představit francouzské zákonodárství týkající se imigrační a integrační politiky a porovnat je s reálnou situací muslimského obyvatelstva.

Je tedy nutné hledat vhodné formy soužití s muslimy, pokud se chceme vyvarovat jejich přílišné segregace a radikalizace. Ovšem velmi důležitý je přístup samotných muslimů, ideálně jejich snaha o začlenění do většinové francouzské společnosti v kombinaci s tolerantním přístupem samotných Francouzů.

### **Zhodnocení literatury:**

Důležitým zdrojem pro mou práci budou zákony Francie vztahující se k imigrační a integrační politice. Dále monografie a články zkoumající příčiny a vlny muslimského přistěhovalectví do zemí západní Evropy, specificky do Francie, a materiály odkazující na teorii multikulturalismu a konkrétně na začleňování muslimů do většinové společnosti Francie. V neposlední řadě využiji i materiály nevládních organizací, které se ve Francii podílí na integraci muslimů.

### **Formulace otázek:**

Jaké jsou rozdíly mezi muslimskými imigranty na území Francie?

Jak probíhala migrace muslimů do Francie v historické perspektivě?

Jak vypadá současná imigrační a integrační politika Francie?

Jaké jsou aktuální problémy ve Francii související s integrací muslimského obyvatelstva a jakými způsoby se je Francouzi snaží řešit?

Jak se samotní muslimští přistěhovalci podílí na integraci do společnosti přijímající země?

Jak pomáhají nevládní organizace integraci muslimů?

### **Metoda a cíle práce**

Metodou této práce bude deskriptivní analýza primárních i sekundárních zdrojů k tématu, která by měla napomoci k odhalení specifických rysů tohoto případu. Jejím cílem bude představit vztahy mezi muslimskými přistěhovalci a přijímající zemí, příčiny přistěhovalectví, rozdíly mezi integrujícími se muslimy a důsledky jak pro imigranty, tak pro zkoumaný stát.

### **Plánovaná osnova práce**

V úvodu uvedu základní předpoklady, nastíním hlavní problémy a formuluji otázky, na které budu hledat odpověď.

Dále se zaměřím na historii migrace muslimů do Francie, zvláště v období po 2. světové válce a následném rozpadu koloniálního panství dodnes. V souvislosti s tím rozdělím muslimské přistěhovalce do několika kategorií – podle doby příchodu do Francie, země původu, vyznávaného druhu islámu, vykonávaného zaměstnání nebo dle místa pobytu ve Francii.

---

<sup>1</sup> *The Future of the Global Muslim Population – Projections for 2010-2030*. The Pew forum on religion & public life [online]. 2011. [cit. 2012-09-17]. Dostupný z WWW: <http://www.pewforum.org/future-of-the-global-muslim-population-regional-europe.aspx>.

Následně se budu věnovat zákonodárství Francie z hlediska imigrační politiky, která muslimům umožnila příchod do země.

Dále nastíním integrační politiku a budu zkoumat reálnou integraci muslimského obyvatelstva do většinové společnosti.

Zaměřím se na současné problémy v této oblasti a na snahy ze strany francouzské vlády o jejich řešení.

Jako case study se budu věnovat problematice vybraného pařížského předměstí a v něm žijících muslimských obyvatel. Zaměřím se na tamní problémy integrace muslimů a konkrétní projekty jejich řešení.

Na závěr shrnu podstatná fakta, která se v práci objevila.

## Výběr předpokládaných zdrojů k práci

### Monografie k tématu:

- ALLEN, Christopher. *Islamophobia*. Farnham, Surrey: Ashgate, 2010. 210 s. ISBN: 978-0-7546-5140-6.
- BAROU, Jacques. *L'Europe, terre d'immigration: flux migratoires et intégration*. Grenoble: Presses universitaires de Grenoble, 2001. 175 s. ISBN: 2-7061-0932-7.
- BRUBAKER, William Rogers. *Citizenship and nationhood in France and Germany*. Cambridge: Harvard University Press, 1999. 270 s. ISBN: 0-674-13178-9.
- CESARI, Jocelyne. *When Islam and democracy meet: Muslims in Europe and in the United States*. New York: Palgrave Macmillan, 2004. 267 s. ISBN: 1-4039-7146-3.
- CORNWELL, Grant H.; STODARD, Eve Walsh. *Global multiculturalism: comparative perspectives on ethnicity, race and nation*. Lanham: Rowman and Littlefield, 2001. 354 s. ISBN: 0-7425-0882-x.
- CUPERUS, Rene; DUFFEK, Karl; KANDEL, Johannes. *The challenge of diversity: European social democracy facing migration, integration, and multiculturalism*. Innsbruck: Studien Verlag, 2003. 332 s. ISBN: 3-7065-1910-0.
- ETERSSON, Bo; TYLER, Katharine. *Majority cultures and the everyday practices of ethnic difference: whose house is this?*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008. 245 s. ISBN: 978-0-230-50748-7.
- FAVELL, Adrian. *Philosophies of integration: immigration and the idea of citizenship in France and Britain*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave in association with Centre for Research in Ethnic Relations, University of Warwick, 2001. 289 s. ISBN: 0-333-94593-X.
- FETZER, Joel S.; SOPER, J. Christopher. *Muslims and the state in Britain, France and Germany*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 208 s. ISBN: 0-521-53539-5.
- GEDDES, Andrew. *The politics of migration and immigration in Europe*. London: Sage, 2003. 220 s. ISBN: 0-7619-5669-7.
- GOTTSCHALK, Peter; GABRIEL, GREENBERG. *Islamophobia: making Muslims the enemy*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2008. 181 s. ISBN: 978-0-7425-5286-9.
- HECKMANN, Friedrich; SCHNAPPER, Dominique. *The integration of immigrants in European societies: national differences and trends of convergence*. Stuttgart: Lucius & Lucius, 2003. 261 s. ISBN: 3-8282-0181-4.

- HUSSAIN, Asifa a William Lockley MILLER. *Multicultural nationalism: islamophobia, anglophobia, and devolution*. Oxford: Oxford University Press, 2006. 216 s. ISBN: 978-0-19-928071-1.
- CHYTILEK, Roman; MAREŠ, Miroslav. *Reprezentace zájmů menšin v EU: sborník z konference Institutu pro srovnávací politologický výzkum Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, konané 28. listopadu 2005*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006. 95 s. ISBN: 80-7325-087-x.
- KYMLICKA, Will. *Multicultural odysseys: navigating the new international politics of diversity*. Oxford: Oxford University Press, 2007. 374 s. ISBN: 0-19-928040-1.
- LADEN, Anthony Simon; OWEN, David. *Multiculturalism and political theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 419 s. ISBN: 978-0-521-85450-4.
- LASSALLE, Didier; GERMAIN, Lucienne. *Les politiques de l'immigration en France et au Royaume-Uni: perspectives historiques et contemporaines*. Paris: Harmattan, 2006. 215 s. ISBN: 2-296-01975-7.
- MASSEY, Douglas S. *Worlds in Motion: Understanding international migration at the end of the millennium*. Oxford: Clarendon Press, 2005. 362 s. ISBN: 0-19-928276-5.
- MOURITSEN, Per; JØRGENSEN, Knud Erik. *Constituting communities: political solutions to cultural conflict*. New York: Palgrave Macmillan, 2008. 263 s. ISBN: 978-1-4039-9743-2.
- PAREKH, Bhikhu C. *Rethinking multiculturalism: cultural diversity and political theory*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2000. 379 s. ISBN: 0-674-00436-1.
- RAYMOND, Gino; MODOOD, Tariq. *The construction of minority identities in France and Britain*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007. 168 s. ISBN: 978-0-230-52218-3.
- REX, John. *Ethnic minorities in the modern nation state: working papers in the theory of multiculturalism and political integration*. Houndmills: MacMillan Press, 1996. 258 s. ISBN: 0-312-12923-8.
- SARTORI, Giovanni. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: esej o multietnické společnosti*. 2. vyd. v českém jazyce. Praha: Dokořán, 2011. 146 s. ISBN: 978-80-7363-380-6.
- TAYLOR, Charles; GUTMANN, Amy; APPIAH, Anthony; HABERMAS, Jürgen; ROCKFELLER, Steven C.; WALZER, Michael; WOLF, Susan R. *Zkoumání politiky uznání: multikulturalismus*. 2. vyd. Praha: Epoque, 2004. 191 s. ISBN: 80-86328-64-3.
- TRIBALAT, Michèle. *De l'immigration à l'assimilation*. Paris: La Découverte / INED, 1996. 302 s. ISBN: 2-7071-2543-1.
- WEIL, Patrick. *La France et ses étrangers: l'aventure d'une politique de l'immigration de 1938 à nos jours*. Paris: Gallimard, 2004. 579 s. ISBN: 2-07-041195-8.
- WEIL, Patrick. *La république et sa diversité: immigration, intégration, discrimination*. Paris: Seuil, 2005. 111 s. ISBN: 2-02-069377-1.

#### Ostatní zdroje:

- Francouzská vláda <http://www.premierCministre.gouv.fr>

- Národní institut demografických studií (Institut national d'études démographiques) <http://www.ined.fr/>
- Národní institut pro statistiku a ekonomická studia (Institut National de la Statistique e des Études Économiques) [http://www.insee.fr/fr/home/home\\_page.asp](http://www.insee.fr/fr/home/home_page.asp)
- Národní agentura pro přijetí přistěhovalců a migraci (Agence Nationale de l'Accueil des Etrangers et des Migrations) <http://www.anaem.social.fr/>
- Vysoký úřad pro integraci (Haut conseil à l'intégration) <http://www.hci.gouv.fr/>
- Národní agentura pro sociální soudržnost a rovnost příležitostí (Agence nationale pour la cohésion sociale et l'égalité des chances) <http://www.lacse.fr>
- Zákon o vstupu a pobytu cizinců a právo na azyl, tzv. první Sarkozyho zákon (Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile). Dostupný na WWW: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000025626550&fastPos=1&fastReqId=1943787979&categorieLien=id&oldAction=rechTexte>
- Zákon zabývající se imigrací a integrací, tzv. druhý Sarkozyho zákon (Loi relative à l'immigration et à l'integration). Dostupný na WWW: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000266495&dateTexte>

# Obsah

<b>OBSAH .....</b>	<b>1</b>
<b>ÚVOD.....</b>	<b>2</b>
<b>1 HISTORIE IMIGRACE MUSLIMŮ DO FRANCIE .....</b>	<b>3</b>
1.1 OBECNÉ PŘEDPOKLADY IMIGRACE MUSLIMŮ DO FRANCIE .....	3
1.1.1 První vlna imigrace muslimů do Francie.....	4
1.1.2 Druhá vlna imigrace muslimů v rámci rozpadu francouzského koloniálního panství .....	4
1.1.3 Třetí vlna imigrace muslimů .....	5
<b>2 CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉ MUSLIMSKÉ POPULACE VE FRANCII .....</b>	<b>6</b>
2.1 POČET MUSLIMŮ VE FRANCII.....	6
2.2 ROZDĚLENÍ MUSLIMŮ PODLE DOBY PŘÍCHODU DO FRANCIE.....	7
2.3 DRUHÁ A DALŠÍ GENERACE MUSLIMŮ VE FRANCII .....	8
2.4 ROZDĚLENÍ MUSLIMŮ PODLE ZEMĚ PŮVODU .....	8
2.5 ROZDĚLENÍ MUSLIMŮ PODLE VYZNÁVANÉHO DRUHU ISLÁMU .....	9
2.6 ROZDĚLENÍ MUSLIMŮ PODLE MÍSTA POBYTU VE FRANCII.....	9
<b>3 IMIGRAČNÍ A INTEGRAČNÍ POLITIKA FRANCIE VE VZTAHU K MUSLIMSKÝM PŘISTĚHOVALCŮM.....</b>	<b>9</b>
3.1 ROZDÍL MEZI IMIGRAČNÍ A INTEGRAČNÍ POLITIKOU .....	9
3.2 IMIGRAČNÍ POLITIKA FRANCIE A PROBLÉM OBČANSTVÍ .....	10
3.2.1 Teoretická východiska.....	10
3.3 UDĚLENÍ FRANCOUZSKÉHO STÁTNÍHO OBČANSTVÍ .....	10
3.4 ZÁKONNÉ ÚPRAVY IMIGRAČNÍ POLITIKY .....	12
<b>4 INTEGRAČNÍ POLITIKA - ASIMILAČNÍ MODEL FRANCIE.....</b>	<b>13</b>
<b>5 REÁLNÁ INTEGRACE MUSLIMSKÉHO OBYVATELSTVA DO VĚTŠINOVÉ SPOLEČNOSTI.....</b>	<b>14</b>
5.1 ORGANIZACE (DEZ)INTEGRUJÍCÍ FRANCOUZSKÉ MUSLIMY .....	16
5.2 VZTAH FRANCOUZŮ K MUSLIMSKÉ POPULACI .....	17
5.2.1 Politický vliv muslimů na příkladu prezidentských voleb 2012.....	21
<b>6 BUDOUCNOST MUSLIMSKÝCH MENŠIN VE FRANCII (VLASTNÍ HODNOCENÍ AUTORKY PRÁCE).....</b>	<b>22</b>
<b>7 PROBLÉMY PAŘÍŽSKÉHO PŘEDMĚSTÍ.....</b>	<b>23</b>
7.1 ISLÁM NA PAŘÍŽSKÝCH PŘEDMĚSTÍCH.....	23
7.2 SOCIÁLNÍ PROBLÉMY.....	24
7.3 SITUACE NA KONKRÉTNÍM PAŘÍŽSKÉM PŘEDMĚSTÍ: CLICHY-SOUS-BOIS A MONTFERMEIL .....	25
<b>ZÁVĚR .....</b>	<b>29</b>
<b>SUMMARY .....</b>	<b>30</b>
<b>POUŽITÁ LITERATURA.....</b>	<b>31</b>
<b>SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK .....</b>	<b>34</b>
<b>SLOVNÍK CIZÍCH POJMŮ POUŽITÝCH V PRÁCI.....</b>	<b>35</b>
<b>SEZNAM PŘÍLOH.....</b>	<b>36</b>

## Úvod

Téma své bakalářské práce Demokracie a islám: Muslimové ve Francii – dopady imigrační a integrační politiky jsem si vybrala na základě svého dlouholetého zájmu o Francii a svých zkušeností a zážitků z pobytu v této zemi. Nehledě k tomu mne oslovuje i problematika islámu, především koexistence islámu s jinými náboženstvími či ateismem v zemích tzv. Západu.

Francie je bezesporu imigrační zemí s dlouholetou tradicí. Přistěhovalci do Francie přicházeli a usazovali se ve velkých vlnách již v 19. století, nicméně tehdy šlo především o občany jiných evropských států. Muslimští imigranti směřují do Francie hojněji až po 1. světové válce, poté po celé 20. století a ani na počátku 21. století muslimská imigrace do Francie neutichá. V roce 2008 bylo z celkové populace (63,9 milionů obyvatel<sup>2</sup>) ve Francii 8,4 % imigrantů.<sup>3</sup> Jejich sociální situace se v historii měnila: po válce přicházeli z iniciativy Francie jako levná pracovní síla a dnes se zdá, že další generace přistěhovalců jsou Francii na obtíž. Tito mladí se bouří proti diskriminaci, kvalitě bydlení i nezaměstnanosti, která v roce 2010 byla o 7 % vyšší u imigrantů a jejich potomků, než u původních obyvatel.

Téma je aktuální zejména z důvodu rostoucího počtu muslimů ve Francii a zároveň sílícímu napětí mezi Francouzi a muslimskou komunitou. Dnes se islám ve Francii jeví jako faktor rozdělující francouzskou společnost a stále více potomků muslimských imigrantů v něm nachází únik z každodenních problémů. Z výhledových statistik vyplývá, že počet muslimů bude ve Francii stále narůstat. Spěje tedy Francie k islamizaci společnosti nebo se spolu muslimové a většinová společnost naučí žít, či už to snad umějí?

Ve své práci se nejprve zaměřím na muslimskou imigraci v historickém kontextu, poté popíši různorodost muslimů, kteří ve Francii žijí, protože nelze pojímat muslimy jako homogenní entitu. Dále budu zkoumat dopady imigrační a integrační politiky Francie právě na tyto obyvatele. V závěru se konkrétněji zaměřím na předměstí Paříže Seine-Saint-Denis a pokusím se popsat tamní situaci muslimského obyvatelstva, problémy, se kterými se muslimové potýkají a snahy o jejich řešení.

Zpracování tématu je pochopitelně přizpůsobeno, rozsahem a hloubkou, omezenému rámci, který vyplývá z formálních i obsahových požadavků na bakalářské práce.

---

<sup>2</sup> INSEE [online]. [cit. 2013-04-22] Dostupné na WWW: [http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref\\_id=ip1220#inter1](http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref_id=ip1220#inter1)

<sup>3</sup> INSEE [online]. [cit. 2013-02-11] Dostupné na WWW: [http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref\\_id=T12F037](http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref_id=T12F037)

# 1 Historie imigrace muslimů do Francie

Brzy po svém vzniku v 7. století n. l. na území dnešní Saudské Arábie se islám začal rozšiřovat do zahraničí. Výboje islámských států na křesťanské území sahají daleko do historie, již v 8. století se muslimové pod vedením emíra Ab der Rahmana<sup>4</sup> dostali až do centra Francie, při svých vítězných taženích si z dobytých zemí odváželi otroky a vraceli se do své vlasti. Ve Francii neměli šanci zakořenit, neboť byli roku 732 n. l. poraženi v bitvě u Tours a museli z území tehdejší Franské říše odejít. S nástupem kolonialismu v 17. století se situace obrátila a z dobývaných se stali dobyvatelé. Skutečná imigrace muslimů do Francie započala až ve 20. století.<sup>5</sup>

## 1.1 Obecné předpoklady imigrace muslimů do Francie

V zásadě můžeme považovat za počátek imigrace muslimů do Evropy 20. století. Podle Müllera přišla většina muslimů do Evropy s úmyslem se tam usadit až ve 2. polovině 20. století. Většina imigrantů zakořenila v zemi svých bývalých kolonizátorů, proto se Afričané z arabského severu vydali právě do Francie. Imigranty s mateřskou zemí pojiil jak již přijatý jazyk, tak i relativní jednoduchost získání občanství. Nejen ve Francii, ale i v dalších zemích západní Evropy se tak postupem času usadily miliony muslimů natrvalo. Tito přistěhovalci se však museli včlenit do sekulární společnosti, tedy velmi odlišné od té, ze které přišli.<sup>6</sup>

Motivace pro imigraci muslimského obyvatelstva se časem také měnila. Z počátku (především po obou světových válkách) přicházeli, podporovaní francouzskou vládou, za prací v důsledku ztráty značné části domácího pracujícího obyvatelstva. Cílem francouzské vlády nebyla jen podpora průmyslu, ale také snaha zabránit demografickému poklesu. V tomto případě šlo tedy o ekonomickou migraci především osob mužského pohlaví, která byla majoritní do 70. let. S válkou v Alžírsku se k důvodům pro imigraci přidala i nestabilita v zemi původu. Poté se motivace imigrantů proměnila, začalo přicházet více žen z důvodů sloučení rodiny (*regroupement familial*) a přistěhovalci se začali ve Francii v masovém měřítku trvale usazovat.<sup>7</sup>

V 90. letech lákalo imigranty i zázemí vytvořené ve Francii jejich předchůdci (téměř 2 tisíce mešit, organizace reprezentující zájmy muslimů, náboženská svoboda).<sup>8</sup>

Ve Francii mezi lety 2005 – 2010 byla nejpočetnější migrace rodin, následovala ekonomická migrace a příchod uprchlíků, z méně než 1/10 byl motiv profesní, tedy pracovníci placeni ve Francii a stážísté.<sup>9</sup>

<sup>4</sup> *Battle of Tours*. The Latin library [online]. [cit. 2013-04-22] Dostupné z WWW: <http://www.thelatinlibrary.com/imperialism/notes/tours.html>

<sup>5</sup> Müller, Z. (2010).: *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, s. 134.

<sup>6</sup> Müller, Z. (2010). *Islám a islamismus*, s. 134.

<sup>7</sup> Le Figaro [online]. [cit. 2013-03-12] Dostupné z WWW: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2012/10/10/01016-20121010ARTFIG00262-immigration-les-chiffres-de-l-insee.php>

<sup>8</sup> Chodeš, R. (2007) *Muslimové ve Francii. Problémy a perspektivy*. Eurabia [online]. [cit. 2013-04-07]. Dostupné z WWW: <http://www.eurabia.cz/Articles/913-muslimove-ve-francii-problemy-a-perspektivy.aspx>

<sup>9</sup> Le Figaro [online]. [cit. 2013-03-12] Dostupné z WWW: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2012/10/10/01016-20121010ARTFIG00262-immigration-les-chiffres-de-l-insee.php>



Existuje mnoho názorů na časové ohraničení přistěhovaleckých vln do Francie. Některé z nich pracují s přistěhovalectvím obecně, tedy s imigranty ze všech zemí, nikoli výhradně muslimských, ti pak za počátek rozsáhlejší imigrace do Francie označují období po napoleonských válkách s největším rozmachem po roce 1850 vzhledem k rozvoji industrializace a urbanizace. Za druhou vlnu považují imigraci po 1. světové válce a jako třetí vlnu pojmenovali etapu po 2. světové válce. Nicméně až třetí vlna přinesla do Francie vysoké počty neevropských přistěhovalců.<sup>10</sup>

My se zaměříme pouze na muslimskou imigraci do Francie, která podle Müllera započala již po skončení 1. světové války, tedy ve výše zmíněné druhé vlně přistěhovalectví.

### 1.1.1 První vlna imigrace muslimů do Francie

První vlna muslimské imigrace na území Francie má své počátky již za 1. světové války. Většinu přistěhovalců tvořili maroťtí dělníci, kteří zaplnili volná místa v továrnách, a Senegalci, kteří posílili řady pěšáků ve francouzské armádě. Na začátku 20. let 20. století bylo ve Francii již na 90 tisíc muslimů.<sup>11</sup>

Imigrace dosáhla takových rozměrů, že musela být vytvořena společnost, která ji bude organizovat. Stala se jí nevládní organizace *Société générale d'immigration*, která fungovala od roku 1924.<sup>12</sup>

Již v roce 1922 začali někteří Francouzi přicházet s názorem, že Francie je částečně muslimská. Jedním z nich byl Edouard Herriot, radikál a zastánce laickosti veřejného života, který dokonce považoval za vhodné vybudovat v Paříži Velkou mešitu. Podle něj měla reprezentovat muslimský segment obyvatelstva Francie a vzdát hold těm muslimům, kteří za Francii položili život v 1. světové válce.

Po 2. světové válce nastala obdobná potřeba zahraniční pracovní síly jako ve 20. letech. Nicméně přistěhovalectví se obnovovalo pomalu (asi 40.000 osob ročně).<sup>13</sup> Další velký imigrační boom přišel až o desítku let později v tzv. druhé vlně.

### 1.1.2 Druhá vlna imigrace muslimů v rámci rozpadu francouzského koloniálního panství

Druhá vlna přílivu imigrantů byla vyvolána procesem dekolonizace Asie a Afriky, z francouzského hlediska především její severní části Afriky - Magrebu v letech 1955 – 1965. Do Francie tehdy přišlo především na půl milionu alžírských rezervistů francouzské armády, tzv. *harkis*<sup>14</sup>. Celkově přišlo v tomto období do Francie přibližně

<sup>10</sup> Baršová, A; Barša, P. (2005). *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, s. 88.

<sup>11</sup> Müller, Z. (1997). *Islám: historie a současnost*. Praha: Svoboda, s. 75.

<sup>12</sup> Baršová, A; Barša, P. (2005). cit. d., s. 88.

<sup>13</sup> Duby, G. (2003). *Dějiny Francie: od počátků po současnost*. Praha: Karolinum, s. 617.

<sup>14</sup> Harkis byli muslimové a etničtí Alžířané, kteří sloužili ve francouzské armádě během alžírské války v letech 1954 až 1962 a bojovali proti Frontě národního osvobození. Po válce se otevřela otázka, zda byli loajální k Francii, nebo s ní kolabovali. Zdroj: Harkis [online]. [cit. 2013-04-20] Dostupné z WWW: [http://www.harkis.info/portail/encapsulation.php?page=qui\\_sont\\_les\\_Harkis\\_?](http://www.harkis.info/portail/encapsulation.php?page=qui_sont_les_Harkis_?)



milion muslimů v první řadě ze severní arabské Afriky, ale i z dalších afrických oblastí. Evropa prožívala léta hospodářské obnovy, ve Francii známé jako *trente glorieuses* (slavných třicet let), a potřebovala množství málo kvalifikované a především levné pracovní síly.<sup>15</sup>

V 60 letech 20. století se definitivně rozpadlo francouzské koloniální panství. V této době zesílilo přistěhovalectví do Francie: v roce 1962 se přistěhovalo 860 tisíc osob a v roce 1963 250 tisíc osob v důsledku masivního návratu Francouzů z Alžírsko, jednalo se především o Alžírany francouzského původu.<sup>16</sup>

Imigranti přicházeli převážně za prací a lepšími ekonomickými podmínkami, někdy také za svobodou. Francie se toto velké množství přistěhovalců snažila asimilovat, ale na imigranty působí i protichůdné tlaky islámských organizací (k uchování okázale předváděné muslimské identity vynakládá velké misijní úsilí zvláště organizace *Tabligh*, ve Francii nazývaná *Foi et pratique*). Atmosféra svobody v nové vlasti se výrazně odlišovala od klimatu, které vládlo v zemích původu a umožňovala přistěhovalcům a jejich dětem hlásat ideje, které by ve své domovině vyslovit nesměli - od radikálního islamismu až k protiislámským a ateistickým postojům. Nicméně tehdy také vzrostly xenofobní nálady proti muslimům, vyvolávající u přistěhovalců strach i vzdor.<sup>17</sup>

Počátkem 70. let bylo ve Francii více než 600 tisíc Alžíránů, 140 tisíc Maročanů a 90 tisíc Tunisanů. Mnoho černošských pracovníků přicházelo také z bývalých francouzských kolonií v západní Africe – Senegal, Mali a Mauritánie, země, kde je většinovým náboženstvím islám (z více jak 90 %). Další přistěhovalci přicházeli ze zámořských departmentů a teritorií jako je Guadeloupe, Martinique či Réunion, kteří byli francouzskými občany a nespádali tedy do běžných přistěhovačských statistik, ale jejich počet se odhaduje na 250 až 300 tisíc v roce 1972.<sup>18</sup>

Na konci 70. let nastal ve Francii ekonomický pokles, a proto byla, dříve Francií iniciovaná, imigrace okleštěna. Povoleny byly pouze příchody části rodin za muži, kteří už ve Francii pobývali, a žadatelé o azyl. Za vlády prezidenta Valéryho Giscarda d'Estaing bylo prosazeno několik zákonných úprav, které imigraci prakticky téměř zastavily. O zákonech upravujících imigraci bude pojednávat jedna z následujících kapitol.

### 1.1.3 Třetí vlna imigrace muslimů

Za počátek třetí migrační vlny můžeme označit rok 1981 v návaznosti na volební vítězství bloku levice vedeného socialisty a François Mitterrandem, který se ujal úřadu prezidenta. Následně vytvořená levicová vláda přijímala ve jménu humanismu řadu opatření, která usnadnila spojování přistěhovačských rodin a nabídla příslušníkům jiných národů možnost získat v zemi legální statut. Zároveň v této době sílily tendence zapojit přistěhovalce výraznějším způsobem do veřejného života. Z tohoto důvodu byl

<sup>15</sup> Müller, Z. (1997). *Islám*, s. 75, 76.

<sup>16</sup> Duby, G. (2003). cit. d., s. 617.

<sup>17</sup> Kropáček, L. (2002). *Islám a západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, s. 133.

<sup>18</sup> Castles, S; Miller, M. (2009). *The age of migration : international population movements in the modern world*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, s. 102.

utvářen institucionální rámec, především v roce 1985 vznikla Národní federace muslimů ve Francii (*La Fédération Nationale des Musulmans de France*, FNMF), pro reprezentaci islámu ve Francii, který začal umožňovat jejich zástupcům jednat se státní administrativou a místní samosprávou. Počet muslimů nadále vzrůstal a počátkem 90. let se odhadoval na 3 miliony a více.<sup>19</sup>

## 2 Charakteristika současné muslimské populace ve Francii

V roce 1939 rozdělil francouzský islamolog Louis Massignon muslimy do několika etnicko-lingvistických skupin: Arabové a arabizovaní (Egyptané a Berbeři), Íránci, Turci, Indové, Číňané, Malajci, Somálci, Etiopané a Súdánci.<sup>20</sup>

Nejpočetnější přistěhovaleckou skupinou muslimů jsou ve Francii z geopolitických důvodů imigranti ze severní Afriky, z arabského Magrebu, Alžířané, Maročané a Tunisané. Patří převážně k sunnitům malikovského právního směru.<sup>21</sup> Dále jsou tu zastoupeni Turci, sunnité právního směru hanafíja.<sup>22</sup> Nearabští, asijsí muslimové (Íránci, Afghánci, Pákistánci, Indové) jsou většinou šiíté.<sup>23 24</sup>

### 2.1 Počet muslimů ve Francii

Počet muslimů ve Francii nelze s určitostí zjistit, neboť podle francouzského práva je zakázáno rozdělovat lidi podle jejich etnického původu či podle vyznávaného náboženství již od roku 1872, podle zástupců Třetí republiky jsou tyto informace osobní. Zákon o osobních údajích byl novelizován v roce 1978 a přímo říká: „*Je zakázáno shromažďovat nebo zpracovávat osobní údaje, které odhalují, přímo či nepřímo, rasový nebo etnický původ, politické názory, náboženské a filozofické zařazení, členství v odborových organizacích, nebo údaje, které se vztahují ke zdraví nebo sexuální život dotazovaných osob.*“<sup>25</sup> Republikánská tradice země odkazuje víru a etnický původ do soukromé sféry. Nicméně je uváděno, že až třetina současných Francouzů je potomkem přistěhovalců (nejen muslimského vyznání).<sup>26</sup>

Statistiky ve Francii tedy uvádějí pouze data, kolik (legálních) přistěhovalců do Francie přišlo a z jaké země pocházejí. Dále už samozřejmě část z nich získala občanství, nicméně ve statistikách se pouze dozvíme, kolik osob ho v daném roce získalo a jakou

<sup>19</sup> Müller, Z. (1997). *Islám*, s. 76.

<sup>20</sup> Müller, Z. (1997). *Islám*, s. 60, 61.

<sup>21</sup> Malikovský právní směr je jednou ze 4 škol náboženského práva v rámci sunnitského islámu vedeného z Mediny. Malikovci dominují v severní, centrální a západní Africe. Zdroj: Global security [online]. [cit. 2013-03-12] Dostupné z WWW: <http://www.globalsecurity.org/military/intro/islam-maliki.htm>

<sup>22</sup> Hanafíja je další ze čtyř škol a je považována za nejstarší a nejliberálnější právní školou v rámci sunnitského islámu. Zdroj: Global security [online]. [cit. 2013-03-12] Dostupné z WWW: <http://www.globalsecurity.org/military/intro/islam-hanafi.htm>

<sup>23</sup> Stručná charakteristika zmíněných směrů islámu viz příloha č. 5.

<sup>24</sup> Müller, Z. (1997). *Islám*, s. 77, 78.

<sup>25</sup> Zákon o informacích, souborech a svobodách (*Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés*). [online]. [cit. 2013-05-05]. Dostupné z WWW:

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT00000886460>

<sup>26</sup> Baršová, A; Barša, P. (2005). cit. d., s. 100.

formou.<sup>27</sup> Z tohoto důvodu nejsou dostupné relevantní údaje týkající se počtu muslimů žijících na území Francie, ani statistiky, kolik z nich se již stalo francouzskými občany. Počet muslimů ve Francii se pouze odhaduje a to na 5 až 6 milionů.<sup>28</sup>

Zákon zakazující vytváření statistik týkajících se náboženství a etnika nemá vliv na průzkumy veřejného mínění, u kterých záleží na respondentovi, zda danou otázku zodpoví či nikoli. Jedná se však o ankety, založené na reprezentativních vzorcích francouzské populace, u kterých nelze dosáhnout přesných výsledků na rozdíl od sčítání lidu. Takový průzkum se uskutečnil v říjnu roku 2010 pod vedením Francouzského národního institutu pro statistiku a ekonomické studie (*L'Institut national de la statistique et des études économiques collecte*, INSEE) a Národního institutu demografických studií (*L'Institut national d'études démographiques*, INED). Tyto dvě instituce zjistili, že ve Francii žije 2,1 milionu „deklarovaných“ muslimů.

Proč tedy udávaný počet muslimů 5 až 6 milionů? Tento odhad pochází od Ministerstva vnitra z června roku 2010. Pro získání tohoto údaje se používá kritérium geografické původu přistěhovalců jako základ pro výpočet. Vláda může sčítat všechny osoby ve Francii, které tam přišli ze zemí s dominantní muslimskou populací, nebo jejichž rodiče tak učinili. Pouze 33% z udávaných 5 až 6 milionů lidí (2 miliony) uvedlo, že jsou praktikujícími muslimy. Toto číslo se tedy přibližně rovná údajům, který získala studie INED a INSEE.<sup>29</sup>

V roce 2005 představovaly celkově všechny osoby narozené v zahraničí 8,1 % z celkové populace Francie.<sup>30</sup> Podle INSEE bylo v roce 2008 ve Francii 8,4 % imigrantů. 43 % těchto imigrantů se narodilo na africkém kontinentě, v zemích Magrebu či dalších zemích, které v minulosti byly pod francouzskou správou.<sup>31</sup>

Imigrace z oblasti Magrebu v čase spíše stoupala. Z 554 tisíc imigrantů v roce 1975 se počet Alžířanů ve Francii zvýšil o 28 % na celkových 710 tisíc v roce 2008. Marocká imigrace se skoro ztrojnásobila od roku 1975, dnes Maročané tvoří téměř 12 % přistěhovalecké populace.<sup>32</sup>

## 2.2 Rozdělení muslimů podle doby příchodu do Francie

Jak již bylo zmíněno v kapitole o historii muslimské imigrace do Francie, vymezují se tři vlny přistěhovalectví. Dnes ve Francii žijí imigranti, kteří přišli nejdéle ve druhé a třetí vlně a samozřejmě jejich potomci.

<sup>27</sup> Více o udělování občanství v kapitole Udělení francouzského státního občanství.

<sup>28</sup> Hrušková, Pištěková, Ebertová. (2009). *Muslimové ve Francii*. Hospodářská a kulturní studia PEF ČZU v Praze [online]. [cit. 2013-05-04] Dostupné z:

[http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=muslimove\\_ve\\_francii](http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=muslimove_ve_francii)

<sup>29</sup> Le Figaro. [online]. [cit. 2013-05-05]. Dostupné z WWW: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2011/04/05/01016-20110405ARTFIG00599-france-comment-est-evalue-le-nombre-de-musulmans.php>

<sup>30</sup> Castles, S; Miller, M. (2009). cit. d., s. 256.

<sup>31</sup> INSEE [online]. [cit. 2013-03-12] Dostupné na WWW:

[http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref\\_id=T12F037](http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref_id=T12F037)

<sup>32</sup> INSEE [online]. [cit. 2013-03-12] Dostupné z WWW:

[http://www.insee.fr/fr/ffc/docs\\_ffc/ref/IMMFRA12\\_a\\_Sommaire.pdf](http://www.insee.fr/fr/ffc/docs_ffc/ref/IMMFRA12_a_Sommaire.pdf)

Podle statistiky INSEE dva z deseti přistěhovalců žijí ve Francii již čtyřicet let a déle a tři z deseti přišli do Francie před méně než dvěma lety. Prímí potomci imigrantů představují 11 % francouzské populace.<sup>33</sup>

### **2.3 Druhá a další generace muslimů ve Francii**

Počty muslimů ve Francii ve 20. století začaly narůstat o potomky imigrantů, kteří se na francouzské půdě narodili a vyrůstali tu a často rodnou zem svých rodičů nikdy nenavštívili. Mluvíme o nich jako o druhé generaci, nicméně nyní ve Francii žijí už i potomci této generace – tzv. 3. generace. Další generace muslimských přistěhovalců je ovlivněna společností, v níž žije, navštěvuje zde školy, které je formují jako individuálně myslící a jednající občany, a účastní se veřejného života. V nových generacích se střetávají nové možnosti se starými tradicemi jejich předků. Z tohoto důvodu není utváření vztahu k novému domovu jednoduché. Příčiny sociální, ekonomické i kulturní často vedou mladé muslimy k tomu, aby se drželi komunitních vazeb v rámci muslimských společenství.<sup>34</sup>

Ve Francii, aplikující *ius soli*, mají děti narozené na francouzském území, rodičům jakékoliv národnosti, automaticky právo žádat o francouzské občanství. Francouzský integrační přístup, o němž bude hovořit jedna z následujících kapitol, si klade za cíl asimilovat imigranty do francouzské společnosti a potlačovat rozdíly mezi nimi a původními Francouzi oproti separaci imigrantů a jejich odlišování. Muslimové ve své lidské podstatě nejsou odlišní od Francouzů, vycházejí ovšem z jiných historických tradic a očekávají jejich respektování i na francouzském území. Dětem muslimských přistěhovalců se proto poskytuje možnost přizpůsobit se v rovině jazykové, kulturní i zvykové. Děti se ve většině případů velmi rychle adaptují na rozdíl od svých rodičů, kteří zůstávají více spjati se svou původní zemí. Nicméně problém nastává v období dospívání a vstupu na trh práce. Nezaměstnanost spolu s diskriminací zapříčiňují rebelie mladých muslimů a často i jejich opětovný návrat k islámu a tradicím předků, i přesto, že v dětství nemuseli mít s integrací mezi své vrstevníky žádné těžkosti.

### **2.4 Rozdělení muslimů podle země původu**

Nejvíce muslimů přišlo do Francie ze zemí Magrebu, tedy severní části afrického kontinentu. V této části je nutné oddělit původní či nové imigranty a potomky imigrantů, kteří se již ve Francii narodili. Celkově 4 miliony muslimů ve Francii (imigranti i jejich potomci) pochází z Magrebu. Podle výzkumu z roku 2005 je ve Francii nejvíce muslimů alžírského původu: 679 tisíc přistěhovalců a 1,186 milionů narozených ve Francii. Následují Maročané, Turci a Tunisané.

Muslimů z nearabských zemí Asie (Írán, Afghánistán, Pákistán, Indie) žije ve Francii okolo 200 tisíc a jsou většinou šíitského vyznání. Přistěhovalců z černé Afriky

<sup>33</sup> INSEE [online]. [cit. 2013-03-03] Dostupné z WWW: [http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref\\_id=T12F037](http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref_id=T12F037)

<sup>34</sup> Müller, Z. (2010). *Islám a islamismus*, s. 135.

vyznávajících islám se ve Francii odhaduje na 170 tisíc. Dále jsou ve Francii zastoupeny menší skupiny muslimů z Libanonu (15 tisíc), Egypta (4,5 tisíc) a Sýrie (6 tisíc).<sup>35</sup>

## **2.5 Rozdělení muslimů podle vyznávaného druhu islámu**

Ve Francii je podle zákona z roku 1872 zakázáno sčítat občany na základě rozlišení mezi jejich rasou či vyznáním. Odhadované počty muslimů jsem již uvedla výše. O počtech muslimů vyznávajících jednotlivé směry islámu lze usuzovat jen na základě jejich země původu a převládajícího vyznávaného druhu islámu tamtéž.

V rámci islámu můžeme rozlišit tři hlavní směry vyznání: sunnitský islám, šíitský islám a sufismus. Ve valné většině zemí, ze kterých do Francie putují přistěhovalci, je majoritním vyznáním sunnitský islám, neboť většinou jsou šíité pouze v Íránu, Ázerbájdžánu, Bahrajnu a Iráku. Šíitský islám má menší komunity také v Libanonu, Sýrii, Indii, Pákistánu, Afghánistánu, Turecku, Albánii, Jemenu a Saúdské Arábii. Z tohoto výčtu stojí za povšimnutí pouze Turecko a jeho případná šíitská menšina, ze kterého do Francie imigruje nezanedbatelný počet muslimů (242 tisíc imigrantů v roce 2009<sup>36</sup>).

Důležitým faktorem je rovněž reálné praktikování islámu. Ani zde nemáme k dispozici žádné faktické údaje, ale odhaduje se, že 35 % je praktikujících muslimů.<sup>37</sup>

## **2.6 Rozdělení muslimů podle místa pobytu ve Francii**

Muslimští imigranti se usazují převážně v příhraničních oblastech velkých měst. Asi 43 % imigrantů a 32 % jejich potomků žije v regionu Ile-de-France, zatímco původní populace Ile představuje pouze 18 %. Podíl imigrantů jako pracovní síly je rovněž nadprůměrný na jihovýchodě a v Alsasku.<sup>38</sup> Ucelený přehled poskytne mapa v příloze č. 3.

# **3 Imigrační a integrační politika Francie ve vztahu k muslimským přistěhovalcům**

## **3.1 Rozdíl mezi imigrační a integrační politikou**

V této kapitole se pokusím objasnit pojmy imigrační a integrační politiky, které budou dále používány.

Záměrem imigrační politiky je stanovit, kteří cizinci a za jakých podmínek se mohou dlouhodobě či trvale usadit v hostitelské zemi, zatímco účelem integrační politiky je

<sup>35</sup> Müller, Z. (1997). *Islám*, s. 77, 78.

<sup>36</sup> INSEE[online]. [cit. 2013-04-07] dostupné z WWW:

[http://www.insee.fr/fr/themes/tableau.asp?reg\\_id=0&ref\\_id=immigrespaysnais](http://www.insee.fr/fr/themes/tableau.asp?reg_id=0&ref_id=immigrespaysnais)

<sup>37</sup> Hrušková, Pištěková, Ebertová. (2009). cit. d., [cit. 2013-04-07] .

<sup>38</sup> Le Figaro [online]. [cit. 2013-02-23 ] dostupné z WWW: <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2012/10/10/01016-20121010ARTFIG00262-immigration-les-chiffres-de-l-insee.php>

podpora procesu začlenění přistěhovalců do hostitelských společností. Zabývá se především zvláštními potřebami nově příchozích cizinců, kteří ještě nejsou dobře seznámeni s jazykem, hodnotami, reáliemi a základními institucemi země, ve které se hodlají usadit. Integrovaná politika bezprostředně navazuje na politiku imigrační. Podle Barši a Baršové lze obě politiky odlišit jejich cílem. Předmětem imigrační politiky je regulace vstupu imigrantů do hostitelské země, zatímco integrovaná politika se zabývá jejich adaptací v hostitelské společnosti.<sup>39</sup>

## **3.2 Imigrační politika Francie a problém občanství**

### **3.2.1 Teoretická východiska**

Francouzské právo týkající se udělování státního občanství ve své podobě existuje již od roku 1889, od té doby v sobě zahrnovalo jak *ius soli* (právo země), tak i *ius sanguinis* (právo krve), které má svůj původ právě ve Francii. Ale byla to právě Francie, která jako první imigrační země v Evropě znovu začlenila *ius soli* do svého právního řádu z důvodu udělení občanství potomkům přistěhovalců.<sup>40</sup>

### **3.3 Udělení francouzského státního občanství**

Nejprve je nezbytné vysvětlit si rozdíl mezi dvěma francouzskými výrazy: „*nationalité*“ a „*citoyenneté*“.

Podle slovníku výrazů Vysokého úřadu pro integraci (*Haut Conseil à l'intégration*) je *citoyenneté* definováno jako vlastnost občana, asimilovaného v demokratické zemi, který dosáhl plnoletosti, která mu umožňuje svobodně vykonávat všechna politická práva spojená s tímto postavením, za předpokladu, že není zbaven všech nebo části této způsobilosti tím, že je odsouzen pro trestný čin.

Oproti tomu *nationalité* je vymezena jako právní vztah mezi fyzickou osobou jako občanem národního státu a základním prvkem osobního postavení jednotlivce: podle obecné zásady mezinárodního práva „osobní statut se řídí vnitrostátními právními předpisy“.<sup>41</sup>

Tato kapitola se bude věnovat možnostem, jak získat francouzské občanství, a nastíní postup, který musí imigranti splnit, aby se stali Francouzi. Právním úpravám imigrační politiky a udělování občanství se bude věnovat následující kapitola.

Téměř po celé 19. století byl ve Francii výrazně prosazován princip *ius sanguinis* (právo krve), který byl zakotven v Občanském zákoníku Napoleona Bonaparta (*Code civil*) z roku 1804. Na konci 19. století však Francie musela čelit rozporu mezi právní tradicí Občanského zákoníku a aktuálním vývojem migrace. 7. února 1851 byl zákonem

<sup>39</sup> Baršová, A; Barša, P. (2005). cit. d., s. 10, 11.

<sup>40</sup> Weil, P; Spire, A. (2006). *France*. In Bauböck, R. *Acquisition and Loss of Nationality: Policies and Trends in 15 European States*. Amsterdam: Amsterdam University Press [online], s. 187. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z WWW : <http://www.law.ed.ac.uk/citmodes/files/francereport.pdf>

<sup>41</sup> Haut Conseil à l'intégration [online]. [cit. 2013-04-08]. <http://www.hci.gouv.fr/-Mots-de-l-integration-.html#N>



zavedený volitelný dvojitý princip *ius soli*: osoba narozená na území Francie cizím rodičům se stane francouzským občanem ve věku plnoletosti, pokud to sama neodmítne. Od té doby se *ius soli* stal základem francouzského národnostního práva.<sup>42</sup>

Dnes k získání francouzského občanství vede několik cest, můžeme je rozdělit do dvou skupin, (1) získání občanství narozením a (2) nabytí občanství v průběhu života. Do první kategorie patří získání občanství přirozenou cestou po rodičích francouzské národnosti podle principu *ius sanguinis*, kdy alespoň jeden z rodičů má francouzské občanství. Další způsob se řídí principem *ius soli*, tedy přesněji narození ve Francii rodičům narozeným taktéž ve Francii. Zde je nutné uvést několik výjimek. Dítě narozené ve Francii před 1. lednem 1994, jehož alespoň jeden rodič se narodil v bývalém francouzském zámořském území (*territoire d'outre-mer*) před vyhlášením nezávislosti tohoto území na Francii, je francouzským občanem. To samé platí pro děti narozené ve Francii po 1. lednu 1963, jejichž alespoň jeden rodič se narodil v Alžírsku před 3. červencem 1962.

Druhá kategorie obsahuje několik možností, jak se stát francouzským občanem: (1) narozením a pobytem ve Francii, (2) prohlášením či (3) naturalizací.

První případ se týká dětí narozených na území Francie rodičům, kteří jsou oba cizinci. Od 1. září 1998, kdy vstoupil v platnost zákon o státní příslušnosti, každé dítě narozené ve Francii rodičům cizincům nabývá francouzskou státní příslušnost ve věku 11 let, pokud má v té době ve Francii trvalé bydliště a pokud žije na francouzském území po dobu nejméně pěti let (kontinuálně i s přerušením).

Druhým typem je získání občanství prohlášením. Týká se především uzavření sňatku s Francouzem/Francouzskou, které je upraveno zákonem z 26. července 2006, který přesně stanovuje podmínky pro získání občanství prostřednictvím manželství.

Hlavní prostředek získání francouzského občanství je naturalizace. Žadatel musí mít trvalé bydliště ve Francii a pobývat na jejím území minimálně pět let před podáním žádosti. Dalším požadavkem je dostatečná znalost francouzského jazyka, historie, kultury a francouzské společnosti, která se dokazuje splněním požadavků testu. Jazykovou úroveň žadatel dokládá složením zkoušky nebo certifikátem DELF (*Diplôme d'Etudes en Langue Française*) nebo DALF (*Diplôme Approfondi de Langue Française*) minimální úrovně B1 evropského rámce, nebo jiným podobným certifikátem, který nesmí být starší 2 let.<sup>43</sup> Konečně musí odůvodnit dodržování francouzských hodnot.

Ke snadné naturalizaci přispívá tolerantní přístup Francie k dvojímu občanství. V roce 1963 Francie podepsala úmluvu Rady Evropy, která si stanovila za cíl snížit případy dvojího občanství, nicméně v praxi Francie vždy dovolovala nově naturalizovaným občanům ponechat si své předchozí občanství.<sup>44</sup>

<sup>42</sup> Weil, P; Spire, A. (2006). cit. d., s. 188, 189.

<sup>43</sup> Ministerstvo zahraničních věcí Francouzské republiky, France Diplomatie [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z WWW: <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/vivre-a-l-etranger/vivre-a-l-etranger-vos-droits-et/le-consulat-a-votre-service/nationalite-francaise/>

<sup>44</sup> Weil, P; Spire, A. (2006). cit. d., s. 187.

Počty cizinců, kteří získali francouzské občanství po několika letech růstu, poklesly mezi lety 2005 a 2007. Nicméně se zdá, že se tento trend zastavil. V roce 2010 bylo francouzské občanství uděleno 143 tisícům cizinců, což představuje nárůst o 5,5 %. Tento růst je způsoben především zvyšujícím se počtem manželství cizinců, s občany Francie.<sup>45</sup>

### 3.4 Zákonné úpravy imigrační politiky

Od roku 1974, kdy se stal prezidentem, prohlašoval Valéry Giscard d'Estaing, že je nutné zastavit přistěhovalectví. Snažil se tak učinit dvěma způsoby. Zprvým metodou Lionela Stolerua, která povzbuzovala přistěhovalce k návratu do zemí jejich původu. Za druhé zákonem Bonnetovým a Stoleruovým, který předkládal větší možnosti k vypovězení cizinců nebo k tomu, aby do země nebyli vpuštěni vůbec. V témže roce byly rovněž uzavřeny hranice pro imigranty, nicméně i přes toto opatření se ve Francii usadil značný počet ilegálních přistěhovalců, tzv. *sans papier* (lidí bez dokladů). Předmětem veřejné diskuze se stala otázka, zda se jejich situace má řešit dodatečnou regularizací jejich pobytu, nebo vypovězením.

Socialistická vláda mezi lety 1997 a 2003 znovu zavedla *ius soli* pro potomky imigrantů a liberalizovala pravidla pro vstup a pobyt přistěhovalců, nicméně Národní fronta stále získávala podporu. Důkazem toho je výsledek Jean-Marie Le Pena v prezidentských volbách v roce 2002, kdy získal 20% hlasů v prvním kole i z důvodů, že od předešlých voleb se problematika imigrace stala jedním z hlavních politických témat všech strana a právě Národní Fronta v čele s Le Penem k této otázce zaujala nejjasnější stanovisko.

Středopravá vláda poté slíbila snížit imigraci a zesílit zákon a pořádek. V té době ministr vnitra Sarkozy přišel s novými restrikcemi v oblasti imigrace. Zákon z roku 2004 zakázal nošení islámských šátků a dalších nápadných náboženských symbolů ve veřejných místech a školách.

Imigrační a integrační zákon z 2006 (tzv. Loi Sarkozy<sup>46</sup>), který následoval po rozsáhlých výtržnostech a nepokojích roku 2005, kterým se bude podrobněji věnovat kapitola o problémech pařížského předměstí, představil novou imigrační politiku založenou na výběru imigrantů podle ekonomických kritérií, politiku společného vývoje, která ve své podstatě znamenala spojení migrace, návratu do původní země a její rozvoj. Tento zákon se záhy stal ve francouzské společnosti velmi populárním a z části zřejmě pomohl Sarkozymu k prezidentskému křeslu, které obsadil v roce 2007. Jednou z prvních věcí, které Sarkozy učinil, když se stal hlavou státu, bylo založení Ministerstva imigrace a národní identity. Nicméně problémy dále přetrvávají.<sup>47</sup>

<sup>45</sup> INSEE [online]. [cit. 2013-02-04]. Dostupné z WWW:

[http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref\\_id=T12F037](http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref_id=T12F037)

<sup>46</sup> Zákon zabývající se imigrací a integrací, tzv. druhý Sarkozyho zákon (*Loi relative à l'immigration et à l'intégration*). [online]. [cit. 2013-06-05] Dostupný na WWW:

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000266495&dateTexte>

<sup>47</sup> Castles, S; Miller, M. (2009). cit. d., s. 257.



## 4 Integrační politika - asimilační model Francie

Integrační politika Francie má své kořeny ve Velké francouzské revoluci. Utvářela se na idejích rovnosti, svobody a bratrství. Francouzský universalismus umožnil, aby brzy po revoluci měl nárok na francouzské občanství každý cizinec, který vstoupil na území Francie a jevil ochotu přijmout za své základní principy republiky vycházející z Deklarace práv člověka a občana z roku 1789 – tradiční svoboda, rovnost, bratrství a v tomto případě i velmi diskutovaný princip „laickosti“ ve veřejných prostorách. Nutným předpokladem pro přijetí cizinců (kolonizovaných nebo přistěhovalých) do francouzského národa bylo upuštění od zvláštních skupinových příslušností a plné přisvojení francouzské národní kultury a republikánské tradice, do níž se údajně vtělily universální hodnoty lidství.<sup>48</sup>

Francouzský integrační přístup je považován za ideální příklad asimilačního modelu integrace cizinců, který na ideji republikanismu definuje národ jako politické společenství zakládající se na ústavě, zákonech a občanství s možností přijmout přistěhovalce, kteří budou dodržovat politická pravidla a přijmou národní kulturu. Asimilace předpokládá rovná práva pro všechny, ale veřejné uznání kulturních odlišností a etnických společenství je z jejího hlediska nepřijatelné.<sup>49</sup>

K asimilaci dochází tehdy, když je příslušníkům okrajové skupiny umožněn plný přístup k občanskému životu za podmínky, že upozadí své původní identity, především ty, které jsou viděny na veřejnosti. Je nutná existence socializačních kanálů vykonávajících proces začlenění prostřednictvím osobního vlivu, vzdělávání a médií. Důležitá je rovněž výchova k občanství, která napomáhá utvářet kompetence k účasti na demokratickém a občanském životě. Nejpřirozenějšího začlenění může být dosaženo bez ohrožení pevně zakotvených původních definic občanské způsobilosti. Z odlišných a cizích se podle Alexandra mohou proměnit v „normální“ a jedny z celku. Asimilační přístup odděluje soukromé a veřejné sféry velmi ostře, původní vlastnosti jsou ve veřejné sféře neakceptovatelné.<sup>50</sup>

Podstatou asimilační politiky ve Francii je rovněž nutnost hledět na člověka jako na jedince, nikoli jako na příslušníka určité skupiny, etnika aj. Proto je naprosté tabu pojímat muslimy jako příslušníky jednotné komunity, byl by to výraz konkretizování, který není v souladu s jakobínskou tradicí.<sup>51</sup>

V zemích s vysokou mírou přistěhovalectví se ujala idea integrační smlouvy. Ve francouzském kontextu je ze strany státu nabídnuta pomoc, například organizace jazykových a integračních kurzů. Pokud imigrant přijme tuto nabídku, vstupuje se státem do „smluvního vztahu“, z něž vyplývá závazek zvládnutí jazyka, seznámení se

<sup>48</sup> Baršová, A; Barša, P. (2005). cit. d., s. 32.

<sup>49</sup> Castles, S; Miller, M. (2009). cit. d., s. 45.

<sup>50</sup> Alexander, J. C. (2006). „Promyšlení „způsobu začlenění“: asimilace, napojování a multikulturalismus jako varianty občanské participace“. In Marada, R. *Etnická různost a občanská jednota*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 60, 61.

<sup>51</sup> Laurence, J. (2001). *Islam in France*. Brookings. [online]. [cit. 2013-04-04] Dostupné z WWW: <http://www.brookings.edu/research/articles/2001/12/france-laurence>

s historií, kulturou, právem, ale i osvojení základních hodnot. Ten přistěhovalec, který nebude ochoten se takto přizpůsobit, nemůže počítat s trvalým přijetím.<sup>52</sup>

O tom, jak reálně probíhá integrace muslimů do francouzské společnosti, bude pojednávat následující kapitola, nicméně o „úspěšnosti“ francouzské integrační politiky svědčí problémy a frustrace především mladých muslimů žijících ve Francii. Názor jednoho z hlavních představitelů muslimů ve Francii – Dalila Boubakra, rektora Muslimského institutu Pařížské mešity, mluví za sebe. Podle něj je role muslimů, jejich místo ve společnosti a jejich příspěvi k ekonomickému rozvoji v minulosti i v budoucnosti ve Francii záměrně skryto. Proto podle něj nikdy neexistovala opravdová integrační politika na základě zvážení účasti muslimů na HDP, ale i lidské síly vycházející z jiné civilizace. Dle Boubakra může být islám přínosem pro francouzskou kulturu, ale politické elity se tuto skutečnost snaží marginalizovat. Toto zkreslení pravdy přispělo k odmítání všeho arabského či muslimského. Integrace je dnes považována za problematickou, nebo nedostatečnou, je tomu podle jeho názoru proto, že účinné rovnosti příležitostí a zacházení ve všech oblastech (zejména pokud jde o muslimskou víru) nebylo nikdy dosaženo.

Boubaker tvrdí, že diskriminace se objevuje ve sféře vzdělání, nabídky pracovních míst, mezd i prostoru pro vyjádření víry. Přitom podíl muslimů na ekonomice Francie je srovnatelný s ostatními obyvateli. Podle něj má dnes muslimská komunita mezi sebou stále více odborných techniků, inženýrů, učitelů, výzkumných pracovníků, vědců, právníků, umělců, podnikatelů a lékařů. Podle názoru Boubakra se většina muslimské komunity shoduje s umírněným islámem. Velká mešita v Paříži hrála vždy roli prostředníka mezi muslimy a státem. Vyjadřuje se k veřejné správě, vznáší požadavky týkající se potřeb muslimské komunity, ale také překládá muslimské komunitě požadavky a omezení, která stát ukládá v souvislosti s vykonáváním náboženství.<sup>53</sup>

## 5 Reálná integrace muslimského obyvatelstva do většinové společnosti

*„Německo muslimy poslalo zpět do své vlasti, Velká Británie je ignoruje, jen Francie se je snaží integrovat.“<sup>54</sup>*

Imigranti by se dle asimilačního přístupu měli stát občany a následně mít rovná práva a příležitosti jako ostatní francouzští občané, realita je ovšem značně odlišná. Lidé nenarození v Evropě nebo s rodiči nenarozenými v Evropě čelí sociálnímu vyloučení a diskriminaci, imigranti se koncentrují na předměstích velkých měst, pracovní situace těchto menšin je poznamenána jejich statutem a především mladí lidé musí čelit vysoké míře nezaměstnanosti.

Přesto od 80. let 20. století vznikala nová střední třída vzdělaných lidí pohybujících se v obchodním prostředí, říká se jim *beurgoisie*<sup>55</sup>. Opačný pól lze vidět ve výzkumu

<sup>52</sup> Barša, P. (1999). *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 163.

<sup>53</sup> Boubaker, D. (2003). *Immigration & islam en France. Marginalisation et discrimination*. [online]. [cit. 2013-04-04]. Dostupný z WWW: <http://www.mosquee-de-paris.org/Conf/Monde/III0103.pdf>

<sup>54</sup> Viorst, M. (1996). *The Muslims of France*. Foreign Affairs, s. 83.

z roku 1996 mezi imigranty pocházející z Alžírsko a Maroka, 41 % Alžířanů a 31 % Maročanů nikdy nechodilo do školy, u žen bylo nevzdělaných 45 %.<sup>56</sup>

V polovině 90. let se snížila podpora sekulárních hnutí, která požadovala opravdovou inkluzi imigrantů do francouzské společnosti a nový typ občanství založený na místě pobytu nikoli na národnosti (*SOS-Racisme, France-Plus*). Oproti tomu se do popředí zájmu imigrantů dostal islám, vyvolávající ve společnosti strach z fundamentalismu, bohužel oprávněný. V roce 1995 se násilí v Alžírsku přelilo na území Francie, došlo k bombovému útoku na pařížské metro. V důsledku toho středopravá vláda zpřísnila imigraci a pravidla pro získání občanství, byl oslaben princip *ius soli* a započaly masové deportace *sans papiers*, kteří ztratili legální status kvůli novým zákonům.<sup>57</sup>

Sociální situace většiny muslimských přistěhovalců je nezáviděníhodná. Muslimové se soustřeďují v dělnických čtvrtích na okrajích velkých měst, kde lze levně bydlet. Kromě ubytoven panelákového typu tu však není nic, často chybějí základní služby jako školy, hřiště, nemocnice či obchody a především je zde nedostatek práce.<sup>58</sup>

Velká část imigrantů bydlí v tzv. HLM (*Habitation à Loyer Modéré*). Toto bydlení má výhodu regulovaného nájemného a organizace, které ho sdružují (*Organisme d'habitations à loyer modéré*), jsou částečně financovány z veřejných zdrojů. S výstavbou ubytování HLM se ve velké míře začalo po 2. světové válce jako s nejlevnější formou bydlení, i když počátky těchto staveb se datují ke konci 19. století. HLM vznikalo především v regionu Ile-de-France, na předměstích Paříže. Dnes je považováno za sociální bydlení, na které mají nárok lidé ze sociálně slabších tříd, pokud si o něj zažádají. Konkrétně každá rodina, jejíž hlavou je člověk s povolením k pobytu ve Francii a její příjem leží pod určitým prahem závislejícím na regionu, je oprávněna žít v HLM. Počet rodilých Francouzů, žijících v HLM bylo v roce 1999 pouze 16%, zatímco lidí pocházejících z Alžírsko, Maroka či Tuniska, kteří nemají francouzské občanství, zde žije 50 %.<sup>59</sup>

Bydlení HLM je na spoustě míst zastaralé a většinou velmi odříznuté od center měst. Z toho důvodu byla vytvořena Národní agentura pro obnovu měst (*l'Agence Nationale pour la Rénovation Urbaine*), která má za cíl obnovit některé oblasti HLM a lépe je integrovat do měst.<sup>60</sup>

Mnoho muslimů z 2. a 3. generace musí čelit vysoké nezaměstnanosti. V roce 2010 se na trhu práce pohybovalo 2,7 milionu imigrantů starších 15 let ať už aktivně pracujících či nezaměstnaných, což činilo 9,4 % aktivní pracující populace. Nicméně míra nezaměstnanosti přistěhovalců v roce 2010 byla o 7 procentních bodů vyšší než u původních obyvatel. Kvalifikace ani zaměstnání, která imigranti zastávají, samy o sobě nevysvětlují tento rozdíl. Míra nezaměstnanosti přistěhovalců, kteří absolvovali

<sup>55</sup> Beurs je slangový výraz pro potomky imigrantů arabského původu.

<sup>56</sup> Tribalat, M. (1996). *De l'immigration à l'assimilation*. Paris: La Découverte, s. 40, 41..

<sup>57</sup> Castles, S; Miller, M. (2009). cit. d., s. 256, 257.

<sup>58</sup> Chodeš, R. (2007). cit. d. [cit. 2013-04-07].

<sup>59</sup> Fougere, D.; Kramarz, F.; Ratchelot, R.; Safi, M. (2011). *Social Housing and Location Choices of Immigrants*. Centre de recherche en économie et statistique [online]. [cit. 2013-25-04] Dostupné z WWW: <http://www.crest.fr/ckfinder/userfiles/files/pageperso/fougere/fichiers/dp5557.pdf>

<sup>60</sup> L'Union social pour l'habitat. [online]. [cit. 2013-25-04] Dostupné z WWW: <http://www.union-habitat.org/les-hlm-de-%C3%A0-z/1%E2%80%99histoire-des-hlm/il-%C3%A9tait-une-fois-le-logement-social#D>

vysokou školu, je dvakrát vyšší než u původních obyvatel. Avšak nedokončit školu s diplomem výrazně zvyšuje riziko nezaměstnanosti.<sup>61</sup>

V roce 2004 Středisko pro sledování diskriminace z Univerzity v Paříži provedlo experiment. Univerzita poslala 258 rozdílných životopisů na nabídky práce. Výsledky ukázaly, že šance na získání kladné odpovědi od zaměstnavatele byly pětikrát nižší u osob pocházejících z Magrebu.<sup>62</sup>

Jak už bylo zmíněno výše, základním předpokladem asimilace přistěhovalce do francouzské společnosti je uchování jeho původní identity mimo veřejný prostor. Nikdo nemůže muslimům žijícím ve Francii zakazovat jejich víru, ale podle republikánské tradice si ji mají uchovat zcela v soukromí. Otázkou je, zda se to daří a zda je většina muslimů ochotna toto respektovat.

O islámu se v posledních letech ve Francii hovoří jako o druhém náboženství co do počtu věřících za katolickým vyznáním. Nachází své příznivce především mezi přistěhovalci z Magrebu a jejich potomky. Ovšem dnes již není neobvyklé, že se k islámu hlásí i Francouzi, postrádající jakékoli přímé vazby na muslimskou kulturu.

K islámu se dnes obracejí stále více mladí, další generace přistěhovalců. „Reislamizace“, tedy opětovný návrat k islámu jako k víře předků, je většinou reakcí na krizi, kterou neúspěšná a frustrovaná mládež prožívá z důvodů diskriminace, nezaměstnanosti a následného bludného kruhu chudoby, do kterého se dostala. Islám mladí muslimové chápou většinou jako alternativu či únikovou cestu z problémů, které je obklopují. Supluje pro ně vlastní identitu, kterou nemohou nalézt nebo se jim vytrácí.<sup>63</sup>

Otázkou je, zda se ve Francii uplatní spíše tzv. „euroislám“, tj. islám propojený s etikou svobody a lidských práv, nebo jeho nežádoucí větev, kterou představuje islám ghetta separující se od většinové společnosti. Složitá sociální situace početných rodin přistěhovalců a chvílemi prvky fundamentalistické mentality, radikalizace myšlení některých muslimů, nahrávají druhé variantě.<sup>64</sup>

## **5.1 Organizace (dez)integrující francouzské muslimy**

Ve Francii existuje velké množství organizací, které se zaměřují na muslimskou menšinu, řeší její imigraci a pomáhají jí s integrací, avšak na druhé straně jsou tu i muslimské organizace, které nemají zcela vždy snahu integrovat muslimy do většinové společnosti. Některé spíše podporují vznik muslimských „ghett“, jejich odklon od většiny a někdy dokonce podporují radikalizaci většinou mladých muslimů.

Z organizací zřízený státem můžeme na prvním místě jmenovat Francouzskou kancelář pro imigraci a integraci (*L'Office Français de l'Immigration et de l'Intégration*) a

<sup>61</sup> INSEE [online]. [cit. 2013-03-02] Dostupné z WWW:

[http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref\\_id=T12F037](http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref_id=T12F037)

<sup>62</sup> *Islam in Paris*. [online]. [cit. 2013-04-04] Dostupné z WWW: <http://www.euro-islam.info/country-profiles/city-profiles/paris/>

<sup>63</sup> Müller, Z. (1997). *Islám*, s. 80.

<sup>64</sup> Kropáček, L. (2002). cit. d., s. 134.

Vysoký úřad pro integraci (*Haut conseil à l'intégration*), které shromažďují množství důležitých údajů pro imigranty, především informace týkající se žádostí o získání francouzského občanství.

Už od 90. let. 20. století se političtí představitelé snažili přizpůsobit islám liberálním normám Francie cestou začlenění muslimských představitelů do státních reprezentativních orgánů a zároveň zapojení státu do financování a jiné podpory muslimských komunit. V otázce první učinil rozhodný krok až Nicolas Sarkozy v roce 2003, ještě jako ministr vnitra, kdy zřídil Francouzskou radu muslimského vyznání (*Le Conseil français du culte musulman, CFCM*), která dnes usiluje o reprezentaci více než 3,5 milionu muslimů ve Francii. CFCM v sobě zahrnuje další organizace: Národní federace muslimů ve Francii, Unie islámských organizací ve Francii (*Union des organisations islamiques de France, UOIF*) a Velká mešita v Paříži. Zapojení státu do podpory muslimů je ovšem velmi diskutabilním činem z důvodu zákona z roku 1905 o odluce státu a církve<sup>65</sup> a ani mezi muslimy není nadšení z možné státní podpory pravidlem, především kvůli obavám z přílišné politizace islámských asociací.<sup>66</sup>

V procesu „pofrancouzštění“ islámu budou podle Barši hrát muslimské organizace klíčovou roli. UOIF byla založena ve Francii v roce 1983 s údajnými vazbami na Muslimské bratrstvo. Koordinuje chod bezmála stovky asociací a vlastní okolo 30 mešit ve velkých městech.<sup>67</sup> Spolu se svou mládežnickou větví Muslimská mládež Francie (*La Jeunesse musulmane de France, JMF*), Spolkem francouzských muslimů (*Le Collectif des musulmans de France, CMF*) a dalšími poskytují muslimům původem z různých zemí společnou identitu. Příslušnost k nim většinou znamená častější dodržování muslimských zvyklostí (nošení šátku, modlení pětkrát denně). Členové muslimských organizací s odvoláním na zásady Francouzské republiky (svoboda slova, sdružování, náboženského vyznání) požadují akceptování faktu, že jsou zároveň politicky angažovanými muslimy i Francouzi. To je v přímém rozporu s ideou o oddělení státu od církve, která je jedním z pilířů francouzského státu, nehledě na rostoucí obavy z islamizace státu.<sup>68</sup>

## 5.2 Vztah Francouzů k muslimské populaci

Konflikt mezi muslimy a francouzskou společností začíná již v mysli samotných muslimských věřících. Tradiční muslimové nežadají pro svou víru pouze svobodu vyznání jako většina jiných věřících. Chtějí mnohem více než vyznavači jiných náboženství. Jde zejména o nároky na život v duchu „božího zákona“, tedy islámských právních předpisů, které spolu s vírou obsahují řadu pravidel občanskoprávní i trestněprávní povahy.

Müller poukazuje na fakt, že v minulosti v některých velkých muslimských říších (např. Mezopotámie, dnešní území Turecka) měl islám vedoucí postavení a křesťanské menšiny byly tolerovány. Tyto křesťanské skupiny byly částečně autonomní, především v oblasti školství, a mohly dokonce uplatňovat v rámci své komunity odlišné zákonné předpisy, pokud nebyly v rozporu se základními právními předpisy říše. Mezi další

<sup>65</sup> Konkrétněji v kapitole Vztah Francouzů k muslimské populaci.

<sup>66</sup> Barša, P. (1999). *cit., d.*, s. 187.

<sup>67</sup> *Islam in Paris*. [online]. [cit. 2013-04-04].

<sup>68</sup> Barša, P. (1999). *cit., d.*, s. 188.

pravomoci křesťanských společenství patřilo právo vybírat daně, řešit konflikty a eventuálně i vykonávat tresty. Toto může být jedna z příčin toho, že muslimové očekávají podobné zacházení ve Francii i v jejich případech. Nicméně základní občanská práva a další pravomoci jsou ve Francii rozsáhlejší, než v zemi, ze které odešli.<sup>69</sup>

Islám a otázka muslimské imigrace se v roce 2012 objevili v čele veřejného zájmu. Zdá se, že se Francouzi značně obávají ustavení paralelní muslimské společnosti vedle francouzské.<sup>70</sup>

Ovšem situace nebyla vždy takto vyhrocená. S příchodem muslimů, majících za cíl zaplnit uprázdněná pracovní místa v 2. světovou válkou oslabené Francii, považovali Francouzi tuto imigraci za dočasnou a nezaujímalí k ní negativní postoj. Postupem času se do Francie stěhovalo stále větší množství muslimských imigrantů, později už s cílem v zemi setrvat natrvalo a v té době se začal zhoršovat názor Francouzů na tyto imigranty. V polovině 70. let, kdy po dlouhých 30 letech hospodářského růstu začala francouzská ekonomika stagnovat, začalo Francouzům vadit, že jim muslimové „berou“ práci v době, kdy už nebyli ve Francii potřební. Dále se v důsledku nárůstu nezaměstnanosti zvyšovala i kriminalita na předměstích velkých francouzských měst, kde sídlí četné komunity muslimských obyvatel. V neposlední řadě zhoršovala pohled francouzským občanů na muslimy tzv. aféra šátku.

Odhaduje se, že si ve FR nošení šátku nárokuje pouze tisíc z 300 tisíc studentek základních a středních škol hlásících se k muslimskému vyznání. Právě jich se dotkla aféra šátku, která má své počátky v roce 1989 a v dalších letech měla několik opakování na různých místech Francie. Poprvé se odehrála ve škole v Creil, kdy ředitel dívky se šátkem vykázal z výuky s ohledem na sekularismus francouzského veřejného školství.<sup>71</sup>

Další incident se odehrál v městečku La Grand-Combe severně od Nîmes, které bylo dosud považováno za tolerantní a nikdy nemělo problémy s přistěhovalci. Dvě sestry ve věku 13 a 14 let ze zcela integrované a nábožensky spíše laxní rodiny přestoupily na islám. Tuto konverzi daly najevo šátkem, který si vzaly i do veřejné školy. Ředitel dívky oddělil od ostatních dětí. Místní soukromá protestantská škola se nabídla, že je přijme, aniž by musely šátky odkládat. Matka dívek však odmítla platit školné a dívky nebyly připuštěny do výuky ve veřejné škole. Na tento popud matka podala žalobu pro omezování práva na vzdělání a ředitel je vzal zpět do tříd. Vzápětí se ale vzbouřili učitelé a jak je ve Francii zvykem, vyhlásili stávkou. Po několika dnech se však podřídili rozhodnutí ředitele. Rodičům ostatních dětí se ústupek nelíbil, proto zablokovali vstup do školy a žádali oddělení dívek od svých dětí kvůli strachu z proselytismu<sup>72</sup>. Rozumně se zachoval imám ze zdejší mešity, který souhlasil s tím, že je možné po příchodu do školy šátek odložit a nasadit si ho znovu na ulici.<sup>73</sup>

Ve Francii je veřejné školství baštou republikánství a sekularismu, klade si za cíl vychovávat mladé lidi k vědomí rovnosti občanů před právy a povinnostmi. Náboženské vyznání, ať je jakékoliv, občany od sebe odlišuje. Francouzská škola splňuje představu,

<sup>69</sup> Müller, Z. (2010). *Islám a islamismus*, s. 136, 137.

<sup>70</sup> Kern, S. (2013). *The Islamization of France in 2012*. Gatestone Institute [online]. [cit. 2013-04-04] Dostupné z WWW: <http://www.gatestoneinstitute.org/3523/islamization-of-france>

<sup>71</sup> Müller, Z. (1997). *Islám*, s. 81.

<sup>72</sup> Přetahování stoupenců jedné víry na druhou

<sup>73</sup> Müller, Z. (2005). *Svaté války a civilizační tolerance*. Praha: Academia, s. 75, 76.



kteřou jí vtiskla Třetí republika, o tom, že všechny etnické a regionální příslušnosti jsou v ní přetaveny do jedné homogenní identity.<sup>74</sup> Francouzská škola je založena na principu *laïcité* (neangažovanost státu ve věcech církve a opačně) ukotveném v zákoně z roku 1905 o odluce státu a církve<sup>75</sup>, který vyžaduje náboženství do soukromí, proto ani jakékoli náboženské symboly nesmí být nošeny na veřejných místech, jimiž veřejné školy bezpochyby jsou.<sup>76</sup> Zákon zajišťuje svobodu svědomí, zaručuje svobodný výkon náboženství v zájmu veřejného pořádku, ale neuznává, neplatí ani nepodporuje žádné náboženství. Z tohoto plyne již zmiňovaná absence údajů o vyznavačích jakýchkoliv náboženství, která byla zavedena již zákonem z roku 1872. Sekulární škola dnes vítá všechny děti bez ohledu na jejich původ, pohlaví nebo vyznání. To znamená, že zavádí zásadu rovnosti, společně se snahou o univerzalitu, která spojuje lidi místo toho, aby je rozdělovala.<sup>77</sup>

Jednalo se tedy v tomto případě o náboženskou provokaci či uplatňování svobody náboženského vyznání? Obě strany zaujímají neústupný postoj. Jedni tyto incidenty chápou jako kampaň mladých muslimek a jejich rodin, která měla zviditelnit jejich víru. Druzí nošení šátku považují za nezczizitelné právo. Vše ovšem závisí na konkrétních lidech, díky tomu může mít islám ve Francii rozdílnou podobu: fundamentalisticky neústupnou nebo moudrou, smířlivou a neprovokativní.<sup>78</sup>

Aféra šátku vyústila v roce 1994 ve vydání oběžníku ministerstva školství, jímž ministr François Bayrou žádal ředitele veřejných škol, aby domluvou bránili žákům nosit na vyučování okázalé náboženské symboly, např. aby si dívky šátky sundaly v šatně a po skončení výuky si je znovu nasadily. Toto omezení se týkalo jakýchkoliv náboženských symbolů, tedy i křesťanského křížku. Opatření mělo pouze doporučující charakter, neukládalo žádné sankce za jeho porušení.

Zákonné úpravy v této věci vyústily v roce 2004, kdy byl schválen zákon o okázalých náboženských symbolech, podle něhož může být dívka, která i přes upozornění vedení školy uvnitř ní neodloží šátek ze studia vyloučena.<sup>79</sup> Tento zákon doslova „*podle principu laïcité zakazuje nošení symbolů nebo oděvů projevujících náboženskou příslušnost ve veřejných školách*“<sup>80</sup>. Disciplinárnímu řízení má ale dle zákona vždy předcházet dialog se studentem.

V době mezi vypuknutím aféry a zákonem roku 2004 se francouzská společnost i politická elita proměnily. Na začátku aféry byla reakce mezi politickými stranami rozpačitá vyjma Národní fronty, která jasně deklarovala podporu zákazu nošení náboženských symbolů. Oproti tomu v roce 2004 se většina všech stran (s výjimkou zelených) dostaly na pozici Národní fronty.

<sup>74</sup> Baršová, A; Barša, P. (2005). cit. d., s. 37.

<sup>75</sup> Zákon o odluce státu a církve (*Loi du 9 décembre 1905 concernant la séparation des Églises et de l'État*). [online]. [cit. 2013-05-03]. Dostupné z WWW: [www.assemblee-nationale.fr/histoire/eglise-etat/sommaire.asp#loi](http://www.assemblee-nationale.fr/histoire/eglise-etat/sommaire.asp#loi)

<sup>76</sup> Müller, Z. (1997). *Islám*, s. 80 – 84.

<sup>77</sup> Pena-Ruiz, H. (2005). *Histoire de la laïcité: genèse d'un idéal*. Paris: Gallimard, s. 64, 65.

<sup>78</sup> Müller, Z. (2005). *Svaté války*, s. 75, 76.

<sup>79</sup> Müller, Z. (1997). *Islám*, s. 80 – 84.

<sup>80</sup> Zákon o sekularismu a nápadných náboženských symbolech (*Loi n° 2004-228 du 15 mars 2004*). [online]. [cit. 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000417977&dateTexte=&categorieLien=id>

Sporné jsou důsledky celé aféry. Francouzská veřejná škola, jak se sama prezentuje, by měla přispívat k pocitům rovnosti všech studentů, nicméně tímto zákonem bude spíše muslimská děvčata segregovat od ostatních a výsledkem bude zřejmě jejich začlenění do soukromých škol. Na druhou stranu Francouzská republika má povinnost chránit své principy a vyžadovat od všech členů společnosti jejich dodržování. Mohl by tedy zvítězit smírlivý přístup oddělení veřejné a soukromé sféry a dívky by ve škole šátky odložily.

Nicméně problémů a událostí, které zhoršují vztah Francouzů k muslimům na jejich území, je mnohem více. Část muslimů se radikalizuje nejen kvůli špatné sociální situaci, důvodem jsou i protizápadní nálady vyvolané následky 11. září 2001. Válka proti terorismu a americká intervence na Středním východě vyvolaly nelibost i u muslimů žijících v Evropě.<sup>81</sup> Z nedávné doby je nutné zmínit zavraždění vojáků a studentů v jihofrancouzském městě Toulouse.

11. března roku 2012 23letý islamistický džihádista Mohamed Merah potvrdil hrozbu domácího muslimského terorismu ve Francii, když zabil tři francouzské výsadkáře, tři židovské žáky a rabína střelou do hlavy z krátké vzdálenosti. Merah, francouzský občan alžírského původu, natočil sám sebe provádějící vraždy, aby si ověřil smrt obětí. Později 22. března zemřel i on při střelbě po 32hodinovém vyčkávání policie ve svém bytě v Toulouse.

Podle francouzské policie Merah napadl francouzský armádní personál kvůli zapojení Francie ve válce v Afghánistánu a židovské školáky, z toho důvodu, že „Židé zabíjejí naše bratry a sestry v Palestině“.<sup>82</sup>

V listopadu roku 2012 byly odhaleny výsledky nového průzkumu vedeného organizací IFOP (*Institut français d'opinion publique*) pro středopravý deník Le Figaro z října roku 2012, který zjistil, že 60 % Francouzů se domnívá, že islám má příliš velký vliv na francouzskou společnost oproti 55 % o dva roky dříve a téměř polovina lidí považuje muslimy za hrozbu jejich národní identitě, pouze 17 % francouzským občanů se domnívá, že muslimští imigranti obohacují společnost. Zjištění rovněž ukázala, že francouzští voliči jsou stále více znepokojeni masovou imigrací z muslimských zemí, která byla podpořena generací politických a kulturních elit ve věnujících se vytváření multikulturní společnosti.

V neposlední řadě 68 % Francouzů za problémy spojené s muslimy obviňuje ty muslimy, kteří se odmítají integrovat (nárůst o 7 % oproti průzkumu z roku 2010) a 52 % lidí přičítá tyto problémy kulturním rozdílům (nárůst ze 40 %).

Výzkum také odhalil rostoucí odpor k symbolům islámu. Necelé dvě třetiny (63 %) Francouzů odpověděli, že jsou proti nošení šátku muslimskými ženami na veřejnosti (oproti 59 % z roku 2010) a pouze 18 % lidí podporuje budování nových mešit ve Francii (pro porovnání v roce 1989 podporu vyjádřilo 33 % lidí a v roce 2010 20 %).

Celkové výsledky průzkumu ukázaly výrazné přitvrzení v názorech na muslimskou minoritu v očích Francouzů.<sup>83</sup>

<sup>81</sup> Barša. P. (1999). *cit. d.*, s. 183.

<sup>82</sup> Kern, S. (2013). *cit. d.*, [cit. 2013-04-04] Dostupné z WWW: <http://www.gatestoneinstitute.org/3523/islamization-of-france>



K obavám z výrazné islamizace Francie přispívá na jedné straně chování muslimů, na druhé straně ale i jednání francouzské vlády. Reportáž CBN<sup>84</sup> ukazuje muslimské věřící, jak v Paříži okupují ulice a vykonávají své modlitby. Podle francouzských zákonů jsou veřejné projevy víry nelegální, ale úřady to ignorují. Žádná jiná církev takováto privilegia nemá. Podle vydavatele kontroverzní knihy pojednávající o budoucnosti islámu ve Francii *La Mosquée Notre-Dame de Paris année 2048* Jeana Robina je islám považován za náboženství chudých, a proto jsou lidé podle něj považováni doslova za fašisty, pokud říkají muslimům, že se mýlí. Tato kniha vyvozuje samozřejmě velmi přehnané důsledky islamizace Francie, spekuluje o přeměně Francie v islámský stát a katedrály Notre-Dame de Paris v mešitu. Nicméně jisté změny ve francouzské společnosti nastávají, nehledě k tomu, že porodnost muslimů je mnohem vyšší než ostatních Francouzů. Tuto teorii částečně potvrzuje francouzský odborník na islám Radu Stoenescu, který považuje muslimy za členy jisté politické strany, která má svůj program, jímž není nic jiného než uplatňování práva šaría a budování islámského státu.

Jean Robin vidí problém především v přístupu francouzské vlády. Podle něj se předpokládalo, že se islám přizpůsobí Francii, ale nyní je to tak, že se Francie přizpůsobuje islámu.

### 5.2.1 Politický vliv muslimů na příkladu prezidentských voleb 2012

Občané muslimského původu ovlivňují francouzskou společnost nejen kulturně a nábožensky, ale jejich význam se výrazně projevil již i v politice. Výsledek prezidentských voleb v květnu 2012 byl výrazně ovlivněn právě muslimskou menšinou. Volební analýza ukázala, že muslimové volili v drtivé převaze budoucího prezidenta François Hollanda, který se stal prvním socialistickým prezidentem od roku 1995.

Podle tohoto průzkumu vedeného organizací OpinionWay pro deník Le Figaro mimořádných 93 % (1,7 milionu) francouzských muslimů volilo Hollanda, tedy pouhých 7 % dalo hlas Sarkozymu. Tato volba pro Hollanda se jeví velmi zásadní, dokonce ji můžeme označit za rozhodující, neboť jeho vítězství nad Sarkozym zapříčinilo pouze 1,1 milionu hlasů.

Během své kampaně Hollande slíbil amnestii všem odhadovaným 400 tisícům ilegálním muslimským imigrantům, kteří v současné době pobývají na území Francie. Zároveň se zavázal změnit francouzský volební zákon, jehož účinkem by muslimští obyvatelé bez občanství mohli volit v regionálních volbách už od roku 2014.

Vzhledem k tomu, že politicky aktivní část muslimské populace stále narůstá, bude pro kandidáty konzervativních stran do budoucna mnohem obtížnější obsadit prezidentskou pozici.<sup>85</sup>

---

<sup>83</sup> *L'image de l'islam en France*. (2012). Institut français d'opinion publique. [online]. [cit. 2013-04-05] Dostupné z WWW: [http://www.ifop.com/?option=com\\_publication&type=poll&id=2028](http://www.ifop.com/?option=com_publication&type=poll&id=2028)

<sup>84</sup> *France Bans Muslim Street Prayer; Dutch Draft Burqa Law*. (2011). CBN. [online]. [cit. 2013-04-19] Dostupné z WWW: <http://blogs.cbn.com/hurdontheweb/archive/2011/09/16/france-bans-muslim-street-prayer-dutch-draft-burqa-law.aspx>

<sup>85</sup> Kern, S. (2013). cit. d., [cit. 2013-04-04].

## 6 Budoucnost muslimských menšin ve Francii (vlastní hodnocení autorky práce)

Budoucnost muslimských menšin ve Francii je dána již počátky snah o jejich integraci. Jak je vidět na mnoha případech nepokojů, občanské neposlušnosti či dokonce teroristických útocích některých muslimů, asimilační model integrace ve Francii se s úspěchem neseskal. Z počátku nevšímavost, později přílišná tolerance vyústily v pocit muslimů, že mohou žádat stále více a v obavách z diskriminace bude jejich požadavkům vyhověno. Tato chyba v integračním přístupu může vést k větším nárokům ze strany muslimské populace ve Francii, které ve svém důsledku mohou podkopat základní principy Francouzské republiky (především princip *laïcité*).

Spousta problémů muslimské menšiny ústí z jejich sociálního statusu. Nemohou si za něj ale sami? Velká část muslimských dětí opouští školy bez diplomu a následné hledání zaměstnání je v silné konkurenci velmi obtížné. Zde začíná začarovaný kruh, ze kterého se většina z nich už nevymaní. Bez práce trpí muslimové nedostatkem peněz, musí se spokojit se sociálním bydlením na předměstí, cítí se diskriminováni a mají spoustu volného času, který často začne vyplňovat kriminalita, islám, nebo obojí.

Spouště Francouzů a nejen jim vadí fakt, že muslimové často mění vzhled francouzských měst. Z vlastní zkušenosti z pobytu na předměstí Paříže Saint-Denis mohu potvrdit, že tato část se ani zdaleka nemůže srovnávat s představami, které má mnoho cizinců o Paříži. Na ulicích v naprosté většině potkáte lidi arabského vzezření nebo osoby černé barvy pleti. Ženy chodí zahalené šátky, někdy i v burce. Obchody prodávají halal<sup>86</sup> výrobky a obsluhují v nich převážně muslimové. Spíše než kostely je možné vidět mešity a muslimy chodící se modlit. Takto si Paříž mnoho z nás zřejmě nepředstavuje.

V porovnání s obdobou situací v muslimských nebo islámských zemích je jistě přístup Francie benevolentnější. Například v Saudské Arábii nestojí jediný křesťanský kostel a Evropanky by měly chodit po ulici zahalené stejně jako muslimky. Stejně jako my musíme v této zemi respektovat její pravidla, měli by i muslimové ve Francii respektovat tamní předpisy. Je pochopitelné, že ve jménu víry chtějí muslimské ženy nosit šátky všude (i tam, kde by podle sekulárního principu republiky neměly), ale měly by si uvědomit, v jaké zemi žijí a jaká je její křesťanská tradice. Pokud s tím nejsou spokojeny, mají možnost odstěhovat se do země, která jim ze své muslimské tradice bude dodržování islámských zvyků na veřejnosti umožňovat. Francie nikomu nezakazuje vykonávání náboženských tradic v soukromí. Na veřejnosti by se ale všechny rozdílné identity měly skrýt a přetavit se v jednu společnou – francouzskou. S tím by se muslimové měli smířit a snažit se žít v rovnováze s těmito pravidly.

Naopak je nezbytné dát šanci těm, kteří se opravdu snaží integrovat. Francie už v této souvislosti udělala mnoho, vznikly vládní i nevládní úřady a organizace, které imigrantům nabízejí pomoc k získání občanství, ale především i k plné integraci. Existují bezplatné kurzy francouzského jazyka, dále mají muslimové možnost seznámit se s francouzskou kulturou a historií. Potomci muslimských přistěhovalců jsou ve veřejných školách bráni jako rovni všem ostatním a tak se s nimi i jedná. Nejdůležitější

<sup>86</sup> Pro muslimy povolené zboží, většinou se termín vztahuje na potraviny, které může muslim konzumovat.

je ale samotná snaha muslimů o vlastní integraci. Jako všichni ostatní se musí snažit vzdělávat se, získat dobrou práci, stejně tak to platí i u muslimů.

Nicméně mnoho Francouzů se obává narůstající islamizace země se stále se zvyšujícím počtem muslimské populace. Islám totiž není jen náboženstvím, ale i politickým systémem, v islámských zemích se vládne podle práva šaría, které vychází z Koránu, a ve své dogmatickosti se odlišuje od práva ve Francii. To, zda jsou tyto obavy oprávněné, ukáže čas, ale již teď je zřejmé, že se francouzská společnost bude muset naučit žít spolu s muslimy a naopak.

## 7 Problémy pařížského předměstí

Nejvyšší koncentrace muslimů ve Francii se nachází na předměstích Paříže, tedy v regionu Ile-de-France. Nejvíce imigrantů žijících zde pochází z Magrebu, následně ze subsaharské Afriky a v neposlední řadě z Turecka. Tyto tři skupiny imigrantů představují skoro 50 % celé imigrační populace tohoto regionu.<sup>87</sup>

Demografie muslimské a celkově přistěhovalecké populace se nezměnila, 13. arrondissement okolo Place d'Italie a Pařížské mešity a oblast Strasbourg Saint-Denis obydluje výrazná muslimská komunita s vysokým procentem severoafrických imigrantů. I po proběhlých programech na podporu změny vnímání pařížských předměstí jsou stále považována za místa zločinu, násilí a islamizace. Tato pařížská předměstí se stala ghety, kde se distribují drogy, časté jsou krádeže i vandalismus.<sup>88</sup>

### 7.1 Islám na pařížských předměstích

V Seine-Saint-Denis sídlí muslimská misijní organizace Džamáat at-Tablích (Společnost pro šíření muslimského poselství). Od 80. let vyvíjí tato organizace tlak na návrat přistěhovalců i jejich potomků k islámu. Společnost disponuje metodami, jak mladé *beurs* získat pro svou víru a podobně jako Svědci Jehovovi zvou mladé Francouze arabského původu mezi sebe přímo na ulici. Tablích měl vždy pověst zbožné organizace nezajímající se o politické dění. V roce 1972 byl legalizován a dnes vystupuje pod názvem Společnost víry a praxe. Pod závojem neškodné organizace se může ukrývat cílená snaha vyhledávat lidi ochotné nastoupit cestu islámského radikála. Je tato organizace předpokladem islámského fundamentalismu nebo opravdu asociací, která pomáhá mladým společensky neintegrováným muslimům ve Francii najít vlastní důstojnost? Podle zprávy francouzského ministerstva vnitra z roku 2005 vyvolává Tablích menší obavy než salafíja.<sup>89 90</sup>

V roce 2001 byla v pařížském předměstí Aubervilliers otevřena první muslimská střední škola ve Francii, která má nyní více než 100 žáků.

<sup>87</sup> INSEE [online]. [cit. 2013-05-01] Dostupné z WWW:

[http://www.insee.fr/fr/themes/tableau.asp?reg\\_id=20&ref\\_id=poptc02501](http://www.insee.fr/fr/themes/tableau.asp?reg_id=20&ref_id=poptc02501)

<sup>88</sup> *Islam in Paris*. [online]. [cit. 2013-04-04].

<sup>89</sup> Islamistický proud hlásící se k tradiční interpretaci islámu, který vede své stoupence k odmítání okolní společnosti a popírání jejích principů a hodnot a není vyloučena proměna některých salafistů v džihadisty. Jeho vliv na francouzské muslimy roste.

<sup>90</sup> Müller, Z. (2005). *Svaté války*, s. 78 – 80.

V Paříži je přes 75 muslimských mešit a modlitebních oblastí. Mezi nejvlivnější patří Velká mešita, která je momentálně i největší mešitou v Paříži. Její hlavou je Dalil Boubaker, oponent multikulturalismu, který úzce spolupracuje s francouzskou vládou. Některé jeho názory jsou citovány výše.

68 % muslimů v Paříži tvrdí, že náboženství je důležitou součástí jejich každodenního života. Oproti tomu kontrastuje pouhých 23 % francouzské populace, která s tímto názorem souhlasí.

V otázce loajality k Francii jsou stanoviska rovněž odlišná. Pouze mezi 35 a 45 % Francouzů se domnívá, že muslimové jsou loajální, ovšem většina – 73 % pařížských muslimů odpovídá kladně.

Sociální vyloučení a integrace se však nezdají být významnými faktory v růstu radikálního islamismu v Paříži. Důkazy naznačují, že nesouhlas se zahraniční politikou je nejdůležitějším činitelem v nárůstu radikální ideologie.<sup>91</sup>

## **7.2 Sociální problémy**

Podmínky, ve kterých muslimové na předměstí žijí, se od příchodu první vlny muslimských přistěhovalců výrazně změnily. Na začátku přicházeli přistěhovalci (především samotí muži) do chudinských čtvrtí na okrajích Paříže, kde často chyběla tekoucí voda a sociální zařízení. Nicméně tato migrace přispěla k výstavbě obytných oblastí v odlehlých částech Paříže, na předměstích Saint-Denis a Aubervilliers (v departmentu Seine-Saint-Denis) a Gennevilliers (v departmentu Hauts-de-Seine).

Ubytovací situace muslimů na předměstích má přesto k ideálu velmi daleko. Důkazem je incident z dubna roku 2005, kdy zahynulo více než 20 lidí afrického původu při požáru zchátralé ubytovny v Paříži. V srpnu stejného roku se situace opakovala, když 2 desítky imigrantů zemřely v plamenech v pařížském bytovém domě. Tyto incidenty zdůraznily, jak tristní jsou ubytovací podmínky minorit v přeplněných pařížských předměstích, a zároveň upozornily na rostoucí počet přistěhovalců bez potřebných dokumentů.

Oblast Seine-Saint-Denis je ovládána gangy mladých muslimů, kteří často zapalují auta či dokonce podnikají nájezdy na obchody v centru města. Nejen z tohoto důvodu se i záchranná služba bojí do této čtvrti přijet po setmění bez policejního doprovodu. Lidé žijící na této adrese jsou předměty zažitých stereotypů, na kterých ale část z nich má svůj podíl. Nejde jen o jejich místo bydliště, ve většině případů mají špatné vzdělání a tím pádem je pro ně obtížnější sehnat práci. Nezaměstnanost v těchto sociálních a rasových ghettech na předměstích Paříže dosahuje 30 až 50 %, průměr Francie je přitom pouze 10 %.

Situace je pro spoustu mladých muslimů neúnosná. Někteří z nich se místo snahy o vymanění z bludného kruhu neúspěchu sdružují do skupin v okolí jedné mešity a charismatického lídra. Se vzájemnou podporou mají často sklon k radikalismu. Tyto

<sup>91</sup> *Islam in Paris*. [online]. [cit. 2013-04-04].

komunity fungují na principu sekty, kdy jsou lidé snadno manipulovatelní, a proto mohou být potenciálně nebezpeční, neboť se pod silným tlakem fanatického vůdce nemusí zastavit ani před teroristickými činy.

Odloučení muslimů od většinové společnosti ale často iniciují oni sami, když se více muslimských rodin rozhodne žít podle náboženských tradic islámu a v duchu práva šaría oddělení od okolního světa. Bohužel poté nerespektují francouzské republikánské zřízení a naprosto odmítají jakoukoli integraci. Jedná se o tzv. komunitarizaci společnosti.<sup>92</sup>

Se sociálními problémy, především s nezaměstnaností, se pojí i nepokoje, které ve Francii čas od času probíhají. Nejvýraznější a médií nejsledovanější se odehrály v roce 2005. 25. října tohoto roku byly velké přistěhovalecké komunity v severovýchodní části Paříže zasaženy výtržnostmi poté, co dva mladíci severoafrického původu byli zabití elektrickým proudem v elektrické rozvodně v pařížském předměstí Clichy-sous-Bois. Podle výpovědí svědků byli tito chlapci pronásledováni policií, ovšem policejní orgány toto popřely. Následovaly občanské nepokoje odehrávající se v předměstích Paříže; tisíce aut byly zapáleny po celé zemi, stovky výtržníků byly zatčeny za účast na nepokojích, byl zaveden zákaz vycházení sloužící k potlačení nepokojů. Bouře eskalovaly a šířily se do dalších měst, staly se podnětem pro vládu, aby zavedla mimořádná opatření k obnovení pořádku. Tehdejší prezident Jacques Chirac slíbil vytvořit pracovní místa a další příležitosti pro mladé lidi ve snaze zabránit propuknutí dalšího násilí.<sup>93</sup> Nicméně odpovědí většinové společnosti na tyto nepokoje nebyla snaha řešit špatnou sociální situaci mladých muslimů, ale volání po přísnějších zákonech.<sup>94</sup>

Během března a dubna roku 2006 vyvolaly nové zákony v oblasti zaměstnanosti mládeže masové demonstrace v Paříži a dalších městech po celé Francii. Zákon umožňoval zaměstnavatelům najímat zaměstnance mladší 26 let na dvouleté zkušební období, ale zároveň jim uděloval právo ukončit pracovní kontrakt bez udání důvodu během tohoto dvouletého období. Odpůrci zákona tvrdili, že oslabuje mládež hledající ekonomickou stabilitu. Protesty získaly silnou podporu a zákon byl nakonec zrušen.

Další nepokoje se odehrály v listopadu 2007 poté, co dva mladíci zemřeli na motocyklech po střetu s policií v pařížském předměstí Villiers-le-Bel. Rodiny chlapců tvrdily, že policie do nich najela úmyslně, ta to popírala s tím, že vozidla byla kradená, jela vysokou rychlostí a mladíci nebyli vybaveni ochrannými prostředky. Ihned po incidentu v oblasti vypukly násilné výtržnosti, více než 70 aut shořelo a byly zapáleny i obchody, knihovna, dvě školy a policejní stanice.<sup>95</sup>

### **7.3 Situace na konkrétním pařížském předměstí: Clichy-sous-Bois a Montfermeil**

Tato část práce bude zaměřena především na department Seine-Saint-Denis a využiji v ní studii vedenou Gillesem Kepelem, uznávaným politologem a odborníkem na

<sup>92</sup> Chodeš, R. (2007). cit. d. [cit. 2013-04-07].

<sup>93</sup> *Islam in Paris*. [online]. [cit. 2013-04-04]

<sup>94</sup> Castles, S; Miller, M. (2009). cit. d., s. 257.

<sup>95</sup> *Islam in Paris*. [online]. [cit. 2013-04-04]

muslimský svět, *Banlieue de la République*<sup>96</sup> (Předměstí republiky), která více než rok zkoumala situaci ve dvou městech tohoto departmentu - Clichy-sous-Bois a Montfermeil, epicentrech nepokojů z roku 2005 (v následujících řádcích je budeme zjednodušeně označovat jako Clichy-Montfermeil stejně jako ve studii).

Department Seine-Saint-Denis, který je ve studii popisován jako „pustina de-industrializace“, je domovem pro více než 600 tisíc muslimů (zejména ze severní a západní Afriky) z celkové populace 1,4 milionu, více než třetina z nich nemá francouzskou národnost. Přímo ve zmiňované aglomeraci Clichy-Montfermeil žije 60 tisíc obyvatel, ale číslo je pouze přibližné, protože v oblasti pobývá i mnoho *sans papier*.

Předměstí Clichy-Montfermeil se výrazně dotkl jeden z největších francouzských plánů obnovy měst iniciovaný v roce 2004 (*le Plan de Rénovation Urbaine*), z celkové částky věnované tomuto projektu, která činila 40 miliard euro, tato dvě předměstí získala 600 milionů euro. Byla zlepšena síť veřejné dopravy i bezpečnost celkem 4 milionů obyvatel. Nicméně jen renovace nestačí ke zlepšení integrace muslimského obyvatelstva. Samotní muslimové z oblasti jsou spokojeni se změnami, kterými města prošla, ale další přeměny, především v myšlení lidí, jsou nutné. Podle autorů je nezbytná ambicióznější politika v oblasti vzdělání, zaměstnanosti, zdravotnictví, dopravy a bezpečnosti.

Stále většina lidí bydlí v nejhorsích bytech v oblasti, především kvůli nízkému nájemnému i nárůstu cen energií, jsou to kupříkladu byty, které byly postaveny pro dělníky pracující na stavbě dálnice, která však nebyla nikdy dokončena. Jeden z dotazovaných muslimů popisuje tamní bydlení takto: „*Do bytů teče voda, rostou v nich houby, byty jsou špinavé, výtahy nefungují. Lidé v nich zůstávají, protože nemají prostředky k odchodu.*“

V srdci obnovy měst byl vyhrazen pozemek pro výstavbu Velké mešity Clichy-Montfermeil. Po dlouhém procesu konzultací mezi radními a federací muslimských asociací nebylo dosaženo konsensu v otázce místa, které by bylo hodno pro uctívání islámu. Naproti tomu se v této oblasti nalézá tucet mešit v improvizovaných prostorách v suterénech či skladech. Z toho je vidět, že potřeba mešity tu je, nicméně zádrhelem se stala neschopnost muslimských organizací a stavitele najít kompromisní řešení.

Islám v Clichy-Montfermeil je rozdělen do dvou hlavních pólů: jeden pól zahrnuje Tablíg, který je zaměřen na začlenění muslimů ze spodních příček socioekonomického žebříčku do většinové společnosti. Hnutí Tablíg začalo v Clichy-Montfermeil působit v roce 1980 za situace masové nezaměstnanosti a šíření drog. Kazatelé se snaží morálně podporovat mladé lidi přísným praktikováním příkázání islámu.

Druhý náboženský pól se točí kolem postavy tuniského imáma Dhaou Meskinea, který se podílel na spuštění Unie islámských organizací ve Francii, která zaštiťuje většinu z 2100 registrovaných mešit ve Francii a je úzce spjata s Muslimským bratrstvem, jehož cílem je rozšíření islámského práva v celé Francii. Meskine se rovněž podílel na vzniku Svazu muslimských obcí (*Union des associations musulmanes de Seine-Saint-Denis*),

<sup>96</sup> Kepel, G.; Arslan, L.; Zouheir, S. (2011). *Banlieue de la République*. Institut Moutaigne [online]. [cit. 2013-25-04]. Dostupné z WWW:

[http://www.institutmontaigne.org/medias/documents/banlieue\\_republique\\_resume\\_institut\\_montaigne.pdf](http://www.institutmontaigne.org/medias/documents/banlieue_republique_resume_institut_montaigne.pdf)

muslimské lobbyistické skupiny, která chtěla prosadit výstavbu zmiňované mešity v Seine-Saint-Denis.

Islám je na předměstí Clichy-Montfermeil vyznáván stále intenzivněji především proto, že většina místních muslimů má pocit, že jsou ostatní společností přehlíženi, cítí výrazné odcizení od zbytku populace. V důsledku roste počet pravidelných návštěvníků mešit. Podle autorů zde islámské hodnoty nahrazují hodnoty Francouzské republiky, neboť ta nedokázala splnit svůj slib rovnosti a obyvatelé předměstí sami sebe stále nevnímají jako Francouze. Výzkum ovšem za neúspěšnou integraci neviní pouze Francii, zmiňuje i vysoký počet muslimských imigrantů, kteří se jednoduše integrovat nechtějí.

Města Clichy-Montfermeil jsou v myslích většiny Francouzů spojena s největší vlnou nepokojů, které Francie ve svých moderních dějinách poznala. Tyto nepokoje, na které vláda odpověděla vyhlášením výjimečného stavu, vzbudily dojem, že francouzský model integrace nefunguje tak, jak se předpokládalo a zpochybnily mýtus moderní Francie, společnou víru, že národ byl vždy schopen integrovat cizince. Pramenem výtržností byla podle autorů sociální situace, nikoli náboženství. Všichni účastníci nepokojů nebyli muslimové, ale solidarita komunity byla jedním ze zdrojů mobilizace.

Jak již bylo zmíněno výše, nepokoje odstartovala smrt dvou mladíků po střetu s policií v říjnu roku 2005, ale hlavní impuls vzpourám takového rozsahu dala až exploze slzného plynu z granátu hozeného policií o tři dny později. Ta se bohužel stala před mešitou, kde se věřící shromáždili k modlitbě během ramadánu. „Plynování na mešitu“, jak tento incident místní označovali, se ukázalo být hlavním činitelem, který rozšířil vzpuru v Clichy-Montfermeil. Podle autorů studie bylo toto pouze záminkou či vyvrcholením problémů. Opravdových příčin výtržností bylo mnoho, od sociální i geografické izolace, přes deficit ve vzdělání, po nesoulad s trhem práce významné části populace.

Tyto události přizivily pocit nejistoty mnoha lidí. Následky nepokojů z roku 2005 byly mezi respondenty viděny rozdílně. Někteří se domnívají, že tím byl narušen obraz města a jeho obyvatel, jiní vnímají zlepšení situace díky následné obnově měst a otevření policejní stanice, stejně jako vznik nových forem politizace prostřednictvím vytvoření sdružení, která prosazovala politickou participaci mladých.

Problémem muslimské populace je nízká vzdělanost. To podle autorů výzkumu vytváří z Francie „rozdělený stát“. Autoři se při průzkumu setkali i pozoruhodnými úspěchy v oblasti školství, kterým předcházela motivace a rozvaha učitelů spolu se silnou podporou rodiny, byly to ale ojedinělé případy a situace stále zůstává alarmující.

Oblast Clichy-Montfermeil byla součástí první skupiny území klasifikované jako Oblast prioritního vzdělání (*Zone d'Education Prioritaire*) v roce 1981. I přes přidělené zdroje a opatření týkající se výuky provedená v posledních třech desetiletích, školy na území Clichy-Montfermeil zůstávají hluboko pod vnitrostátními limity úspěchu.

Jádrem problému Clichy-Montfermeil je zaměstnanost. Většina mladých muslimů je podle autorů „nezaměstnatelná“. Více než 20% obyvatel Clichy a Montfermeil odchází ze školy bez diplomu (asi 150 tisíc osob ročně). Míra nezaměstnanosti mladých muslimů na těchto předměstí Paříže se pohybuje kolem 43%, celkově je to však 18,6 %

oproti 9,8 % jinde ve Francii (22,7 % v Clichy-sous-Bois, 17,5 % v Montfermeil a 11 % celkově v Ile-de-France). Na vině je nejen nedostatečné vzdělání, ale i odlehlost těchto měst od centra, s tím spojené dopravní problémy, ale pro řadu zaměstnavatelů je rozhodující už poštovní směrovací číslo, které žadatel o zaměstnání uvede. Tento začarovaný kruh vede mladé muslimy do sociálního vyloučení (nezřídka se dostávají do uzavřené náboženské společnosti) a podle průzkumu se mnoho z nich uchyluje k deviaci, z níž je nejčastější obchod s drogami.

70. léta znamenala z hlediska zaměstnanosti zlom. Z průmyslu se přecházelo k terciárnímu sektoru (sektoru služeb) a mnoho továren v této oblasti bylo uzavřeno. Terciární sektor je pro spoustu lidí bez potřebné kvalifikace nedostupný. Nyní nejvíce lidí pracuje u bezpečnostních agentur, vykonávají úklidové práce nebo pracují v pohostinství, všechna tato zaměstnání mají společnou charakteristiku - vysokou míru nejistoty.

Oblast Clichy-Montfermeil má velmi špatné spojení s místem zaměstnání, z toho důvodu rovněž města nemohou těžit z dynamiky současných ekonomických center v departmentu Seine-Saint-Denis. Kromě toho v oblasti nemá svoji pobočku úřad práce, proto zde byl vytvořen Úřad pro zaměstnání, vzdělání a zařazení (*Direction de l'Emploi, de la Formation et de l'Insertion*), který přebíral tuto agendu.

Podle autorů studie stojí France na pokraji velké sociální exploze z důvodu selhání integrace muslimů do francouzské společnosti. Autoři v závěru poukazují na rozpor v myšlení muslimů, kteří žijí na předměstí: nechtějí, aby francouzský stát zasahoval do záležitostí týkajících se islámu, ale zároveň očekávají, že stát zlepší jejich životní úroveň.

Výzkum ukazuje, jak problém nedostatečné integrace ve svém důsledku podporuje radikální muslimské vůdce, kteří se s poukázáním na společenskou marginalizaci muslimských přistěhovalců snaží vytvořit paralelní muslimské komunity ve Francii, řídicí se právem šaría.

Autoři nabízejí i možnosti řešení této krize předměstí. Podle nich je důležité zaměřit se v otázce školství především na nejmladší generaci a integrovat děti už od raného věku společensky i ekonomicky. Dále by se měla svěřit větší důvěra místní elitě, ze které mohou vzejít vysocí státní úředníci, kteří ač muslimové, budou loajální republice

Studie je ukončena varováním: „*Budoucnost Francie závisí na její schopnosti znovu integrovat předměstí do národního projektu.*”



## Závěr

Muslimská imigrace do Francie začala ve velkém po 2. světové válce z důvodu potřeby levné pracovní síly. Postupem času se muslimové začali ve Francii usazovat natrvalo, přijížděly za nimi jejich rodiny a ve Francii začaly vyrůstat další generace muslimských přistěhovalců.

Muslimové ve Francii však nepředstavují jednotnou komunitu, stejně jako ani islám není jednotným náboženstvím. Přicházeli do země z různých států, vyznávají různý druh islámu, obývají rozdílná místa na území Francie a dnes již mají ve Francii několik generací.

Imigrační politika Francie zpočátku přijímala přistěhovalce jako dočasnou pracovní sílu. Když začalo být zřejmé, že je tato imigrace trvalá, musel se přístup změnit. Muslimská imigrace začala být omezována a dnes Francie usiluje pouze o vysoce kvalifikované pracovníky. Rovněž podmínky pro získání občanství jsou tvrdší. Je nutné prokázat dlouhodobý pobyt na území Francie, složit zkoušky z francouzského jazyka a reálií a v neposlední řadě slíbit loajalitu francouzským demokratickým hodnotám.

Asimilační model integrace předpokládající přizpůsobení muslimů většinové francouzské společnosti, popření původních identit ve veřejném životě a možnost jejich zachování v soukromé sféře, se ve Francii nesetkal s úspěchem. Muslimové žádají uznání svých odlišností a mnohdy nerespektují sekulární tradici země. Výhodu v tomto ohledu mají generace narozené ve Francii, které již od počátků žijí v prostředí liberálně demokratické západní země. Avšak je to právě dnešní generace mladých muslimů, která se v důsledku sociálních problémů bouří a požaduje změny v přístupu země k muslimské komunitě.

Většina nepokojů má své kořeny na předměstích velkých francouzských měst, která ve velké míře obývají právě muslimové. Podmínky, ve kterých žijí, jsou mnohdy katastrofální. Muslimové zde obývají většinou nejhorší formy ubytování, často je to sociální bydlení typu HLM. Na předměstích s nedostatkem pracovních míst vzrůstá kriminalita a vytvářejí se segregované společnosti, kam se ostatní francouzští obyvatelé bojí vstupovat. Roste zde i vliv islámu v důsledku frustrace (nejen) mladých muslimů ze života, jaký vedou a jaký je při nedostatku vzdělání často čeká. Mladí muslimové vidí v návratu k islámu cestu ze svých problémů, chápou ho jako únik ze světa, který je nechápe nebo je diskriminuje. Jejich radikalizace již probíhá, zda dospěje k ještě horším vyústěním, než jakými byly nepokoje v roce 2005, ukáže čas. Jak bylo ale vidět na příkladu muslimského atentátníka Mohameda Meraha i nenávisť k „Západu“ jako celku může plodit násilí. Francie by se velmi obtížně vymanila z pozice západní země, nicméně je potřeba ukázat muslimům i jiné cesty, kterými se mohou dát, aby neskončili jako džihádisté.

Budoucnost muslimských menšin ve Francii zůstává otevřená, závisí především na dialogu obou stran a na ústupcích ze strany Francie i ze strany muslimské komunity. Je nanejvýš oprávněné požadovat po muslimech, aby se přizpůsobili francouzským, potažmo evropským, hodnotám. Žijí v zemi, která má velmi odlišné kulturní a náboženskou tradici. Nejinak by tomu bylo v případě žádostí o přizpůsobení Francouzů v některé z muslimských, či islámských zemí. Úspěšná integrace závisí zejména na oboustranném kompromisu.

## Summary

Muslims began to immigrate to France in large numbers in 20<sup>th</sup> century, especially after the World War II. Most of them were men, who came to work in France, whose economy suffered from labour shortage. Nevertheless it is possible to define three waves of Muslim immigration. The first of them has its origins in the World War I., when workers and soldiers came to France to work in factories or to strengthen the ranks of French military. The second wave took place exactly after the World War II. and during 1960s, when French colonial administration left its colonies. The third wave is considered from the beginning of 1980s after the election won by the Socialist party, that made easier the process of family reunification.

The majority of Muslim immigration came from former French colonies such as states in the North Africa (Maghreb), but also from Turkey, non-Arab Asian countries (Iran, Afghanistan, Pakistan, India), black Africa and there are also small groups of Muslims from Lebanon, Egypt and Syria. Today the number of Muslims in France is estimated at 5 million.

Nowadays there is at least third generation of Muslim immigrants living in France. Those Muslims, born in France, should integrate better than their parents or grandparents, who grew up in very different environment. However, the real situation seems opposite. The French integration model of assimilation failed. Many Muslims live in terrible conditions in the suburbs of big cities, there is high unemployment and many (young) Muslims feel separated from mainstream society and discriminated. This frustration led to mass riots in 2005 and also to the rise of Islam among them.

The situation is not getting better, which confirms the success of the National Front candidate Marine Le Pen for the presidential elections in 2012, who has a strong anti-immigration rhetoric. France will have to find a way how to deal with its Muslims, who should be more open to compromise.

## Použitá literatura

### Monografie:

ALEXANDER, Jeffrey C. „*Promýšlení „způsobu začlenění“: asimilace, napojování a multikulturalismus jako varianty občanské participace*“. In MARADA, Radim. *Etnická různost a občanská jednota*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006, 310 s. ISBN 80-7325-111-6.

BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 308 s. ISBN 80-210-3875-6.

BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 1999, 347 s. ISBN 80-85959-47-x.

CASTLES, Stephen; MILLER, Mark. J. *The age of migration : international population movements in the modern world*. Vyd. 4. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009, 369 s. ISBN: 9780230517851

DUBY, Georges. *Dějiny Francie: od počátků po současnost*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003, 953 s. ISBN 80-7184-514-0.

ESPOSITO, John L. *The Oxford dictionary of Islam*. New York: Oxford University Press, 2004, 359 s. ISBN 0-19-512559-2.

FAVELL, Adrian. *Philosophies of integration: immigration and the idea of citizenship in France and Britain*. Vyd. 2. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave in association with Centre for Research in Ethnic Relations, University of Warwick, 2001, 289 s. ISBN 0-333-94593-x.

KROPÁČEK, Luboš. *Islám a západ: historická paměť a současná krize*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2002, 197 s. ISBN 80-7021-540-2.

MÜLLER, Zdeněk. *Svaté války a civilizační tolerance*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005, 131 s. ISBN 80-200-1355-5.

MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010, 256 s. ISBN 80-200-1818-2.

MÜLLER, Zdeněk. *Islám: historie a současnost*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1997, 187 s. ISBN 80-205-0534-2.

PENA-RUIZ, Henri. *Histoire de la laïcité: genèse d'un idéal*. Paris: Gallimard, 2005. 143 s. Découvertes Gallimard. ISBN 2-07-030038-2.

TRIBALAT, Michèle. *De l'immigration à l'assimilation*. Paris: La Découverte / INED, 1996. 302 s. ISBN: 2-7071-2543-1.

VIORST, Milton. *The Muslims of France*. Foreign Affairs; Sep/Oct96, Vol. 75 Issue 5, s. 78 - 96, 19s. ISSN: 00157120.

Elektronické zdroje:

*Battle of Tours*. The Latin library. Dostupné z WWW:  
<http://www.thelatinlibrary.com/imperialism/notes/tours.html>

BOUBAKER, Dalil. *Immigration & islam en France. Marginalisation et discrimination*. 2003. Dostupné z WWW: <http://www.mosquee-de-paris.org/Conf/Monde/III0103.pdf>

France Bans Muslim Street Prayer; Dutch Draft Burqa Law. CBN. 2011. Dostupné z WWW: <http://blogs.cbn.com/hurdontheweb/archive/2011/09/16/france-bans-muslim-street-prayer-dutch-draft-burqa-law.aspx>

Le Figaro. Dostupné z WWW: <http://www.lefigaro.fr>

FOUGERE, Denis; KRAMARZ, Francis; RATCHELOT, Roland; SAFI, Mirna. *Social Housing and Location Choices of Immigrants*. Centre de recherche en économie et statistique. 2011. Dostupné z WWW:  
[http://www.crest.fr/ckfinder/userfiles/files/pageperso/fougere/fougere\\_fichiers/dp5557.pdf](http://www.crest.fr/ckfinder/userfiles/files/pageperso/fougere/fougere_fichiers/dp5557.pdf)

Global security. Dostupné z WWW: <http://www.globalsecurity.org>

Harkis. Dostupné z WWW:  
[http://www.harkis.info/portail/encapsulation.php?page=qui\\_sont\\_les\\_Harkis\\_?](http://www.harkis.info/portail/encapsulation.php?page=qui_sont_les_Harkis_?)

HRUŠKOVÁ; PIŠTĚKOVÁ; EBERTO VÁ. *Muslimové ve Francii*. Hospodářská a kulturní studia PEF ČZU v Praze. 2009. Dostupné z:  
[http://www.hks.re/wiki1/doku.php?id=muslimove\\_ve\\_francii](http://www.hks.re/wiki1/doku.php?id=muslimove_ve_francii)

CHODEŠ, Roš. *Muslimové ve Francii. Problémy a perspektivy*. Eurabia. 2003. Dostupné z WWW: <http://www.eurabia.cz/Articles/913-muslimove-ve-francii-problemy-a-perspektivy.aspx>

Národní institut pro statistiku a ekonomická studia (*Institut National de la Statistique e des Études Économiques*). Dostupné z WWW: <http://www.insee.fr/fr>

Národní institut demografických studií (*L'Institut national d'études démographiques*). Dostupné z WWW: <http://www.ined.fr/fr/>

KEPEL, Gilles; ARSLAN, Leyla; ZOUHEIR, Sarah. *Banlieue de la République*. Institut Montaigne. 2011. Dostupné z WWW:  
[http://www.institutmontaigne.org/medias/documents/banlieue\\_republique\\_resume\\_institut\\_montaigne.pdf](http://www.institutmontaigne.org/medias/documents/banlieue_republique_resume_institut_montaigne.pdf)

KERN, Soeren. *The Islamization of France in 2012*. Gatestone Institute. 2013. Dostupné z WWW: <http://www.gatestoneinstitute.org/3523/islamization-of-france>

LAURENCE, Jonathan. *Islam in France*. Brookings. 2001. Dostupný z WWW:  
<http://www.brookings.edu/research/articles/2001/12/france-laurence>

Ministerstvo zahraničních věcí Francouzské republiky (*France Diplomatie*). Dostupné z WWW: <http://www.diplomatie.gouv.fr>

Sociální unie pro bydlení. (*L'Union social pour l'habitat*). Dostupné z WWW: <http://www.union-habitat.org/les-hlm-de-%C3%A0-z/1%E2%80%99histoire-des-hlm/il-%C3%A9tait-une-fois-le-logement-social#D>

Veřejná služba pro šíření zákona (*Le service public de la diffusion du droit*). Dostupné z WWW: [www.legifrance.gouv.fr](http://www.legifrance.gouv.fr)

Vysoký úřad pro integraci (*Haut conseil à l'intégration*). Dostupné z WWW: <http://www.hci.gouv.fr/>

WEIL, Patrick; SPIRE, Alexis. France. In BAUBÖCK, Rainer. *Acquisition and Loss of Nationality: Policies and Trends in 15 European States*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2006, s. 187 – 211. ISBN 9053569499. Dostupné z WWW: <http://www.law.ed.ac.uk/citmodes/files/francereport.pdf> .

Zákon o odluce státu a církve (*Loi du 9 décembre 1905 concernant la séparation des Églises et de l'État*). Dostupné z WWW: [www.assemblee-nationale.fr/histoire/eglise-etat/sommaire.asp#loi](http://www.assemblee-nationale.fr/histoire/eglise-etat/sommaire.asp#loi)

Zákon o informacích, souborech a svobodách (*Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés*). Dostupné z WWW: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000886460>

Zákon zabývající se imigrací a integrací, tzv. druhý Sarkozyho zákon (*Loi n° 2006-911 du 24 juillet 2006 relative à l'immigration et à l'intégration*). Dostupný na WWW: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000266495&dateTexte>

## **Seznam použitých zkratk**

CFCM - Le Conseil français du culte musulman

CMF Le Collectif des musulmans de France

DALF - Diplôme Approfondi de Langue Française

DELF - Diplôme d'Etudes en Langue Française

FNMF - La Fédération Nationale des Musulmans de France

HDP - hrubý domácí produkt

HLM - Habitation à Loyer Modéré

IFOP- Institut français d'opinion publique

INED - L'Institut national d'études démographiques

INSEE - L'Institut national de la statistique et des études économiques collecte

JMF - La Jeunesse musulmane de France

UOIF - Union des organisations islamiques de France

## **Slovník cizích pojmů použitých v práci**

Beurs – slangový výraz pro potomky přistěhovalců arabského původu.

Beurgoisie – termín vyjadřující elitu v rámci „beurs“, podobně jako buržoazie (bourgeoisie)

Citoyenneté – občanství

Laïcité – princip sekularismu, oddělení státu od církve

Nationalité - národnost

Sans papiers – lidé bez dokladů ilegálně žijící ve Francii

Regroupement familial – sloučení rodiny

Territoire d'outre-mer – zámořská území Francie

Trente glorieuses – 30 let hospodářské obnovy a růstu

## **Seznam příloh**

**Příloha č. 1:** Cizinci a imigranti (graf)

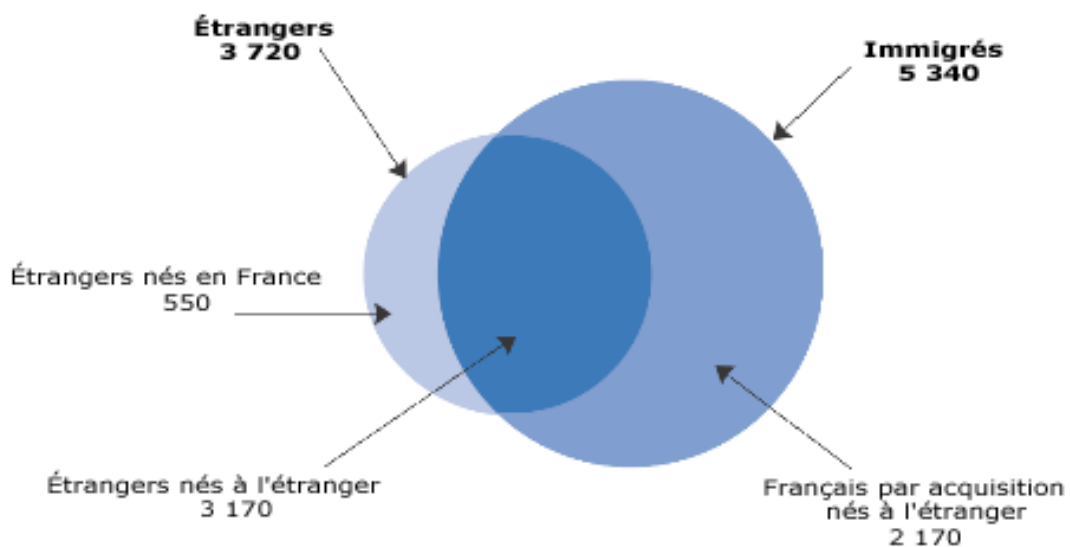
**Příloha č. 2:** Imigranti podle země narození (graf)

**Příloha č. 3:** Imigrace podle regionů (obrázek)

**Příloha č. 4:** Počty cizinců žijících ve Francii od roku 1945 (graf)

**Příloha č. 5:** Stručná charakteristika náboženských směrů islámu (text)

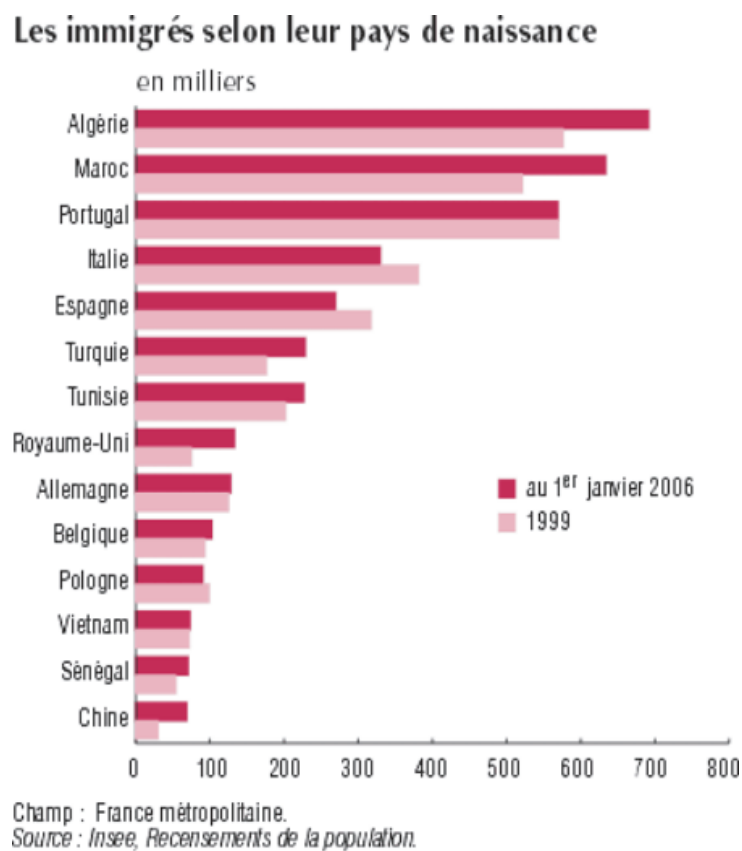


**Příloha č. 1: Cizinci a imigranti (v tisících)**

Zdroj: INSEE [online]. [cit. 2013-01-08]. Dostupné z WWW:

[http://www.insee.fr/fr/publications-et-services/default.asp?page=abonnements/dossiers\\_actualite/situation-des-immigres.htm](http://www.insee.fr/fr/publications-et-services/default.asp?page=abonnements/dossiers_actualite/situation-des-immigres.htm)

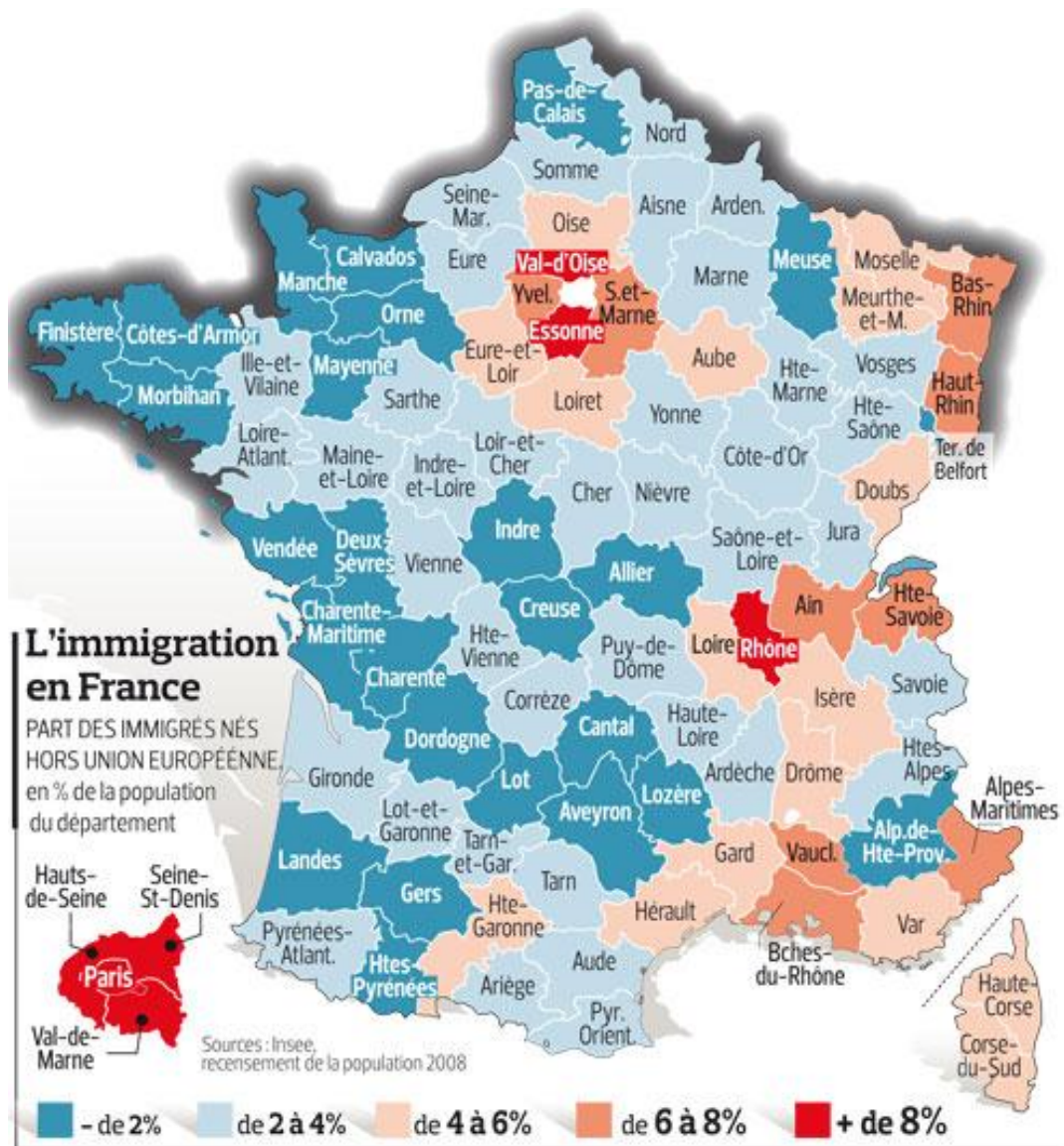
**Příloha č. 2: Imigranti podle země narození (v tisících)**



**Zdroj:** INSEE. [online]. [cit. 2013-02-16]. Dostupné na WWW:

[http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref\\_id=T10F039](http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?ref_id=T10F039)

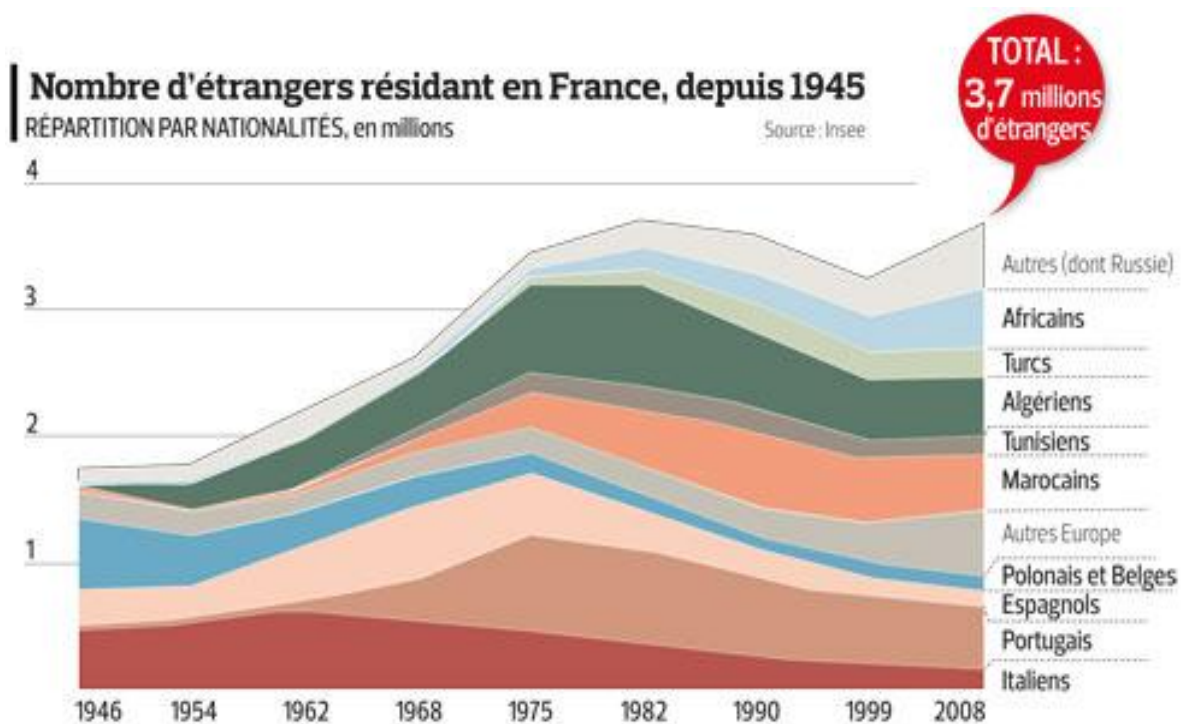
### Příloha č. 3: Imigrace podle regionů



**Zdroj:** Le Figaro. [online]. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z WWW:

<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2012/10/10/01016-20121010ARTFIG00262-immigration-les-chiffres-de-l-insee.php>

**Příloha č. 4: Počty cizinců žijících ve Francii od roku 1945**



**Zdroj:** Le Figaro.[online]. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z WWW:

<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2012/10/10/01016-20121010ARTFIG00262-immigration-les-chiffres-de-l-insee.php>

## **Příloha č. 5 : Stručná charakteristika náboženských směrů islámu**

Islám není jednotným náboženstvím, má mnoho směrů, které začaly vznikat v rámci rozkolu po Mohamedově smrti roku 632 n. l. K němu vedl spor o nástupnictví, především otázka, jestli Mohamedovým nástupcem musí být pouze člen Mohamedovy rodiny, nebo zda se jím může stát i jiný významný muslim. Na základě těchto rozdílných názorů se muslimové rozdělili na dva základní směry: sunnity a šíity.

Sunnité představují největší odvětví muslimské komunity, nejméně 85 % z celosvětové muslimské populace činící 1,2 miliardy muslimů. V rámci sunnitské větve existuje množství teologických a právních škol, nicméně všichni sunnité sdílejí hlavní společné přesvědčení: akceptují legitimitu prvních čtyř následovníků Mohameda. Patří tedy k té skupině, která po smrti Mohameda podporovala tezi, že jeho pokračovatelé nemusí patřit přímo do jeho rodiny. Sunnité se považují za ortodoxní věřící, kteří se řídí „pravou vírou“.

Oproti nim šíité tvrdí, že Mohamedovo náboženské vedení a spirituální autorita byly přeneseny na jeho potomky a členy jeho rodiny, počínaje jeho zetěm Alim ibn Abi Talibem, dcerou Fatimou a jejich syny Hasanem a Husajnem. Šíité proto neuznávají první tři nástupce. Šíitský islám je zastoupená především v Íránu, kde se po islámské revoluci v roce 1979 stal státním náboženstvím.

Súfismus je islámským mysticismem. Súfisté se snaží být si nestále vědomi boží přítomnosti, upřednostňují rozjímání před konáním, spirituální vývoj před dogmaty a kultivaci duše před sociální spoluprací. Súfismus se zakládá na emocích a představivosti ve vztahu mezi člověkem a Bohem.<sup>97</sup>

---

<sup>97</sup> ESPOSITO, John L. *The Oxford dictionary of Islam*. New York: Oxford University Press, 2004. s. 306 ISBN 0-19-512559-2.